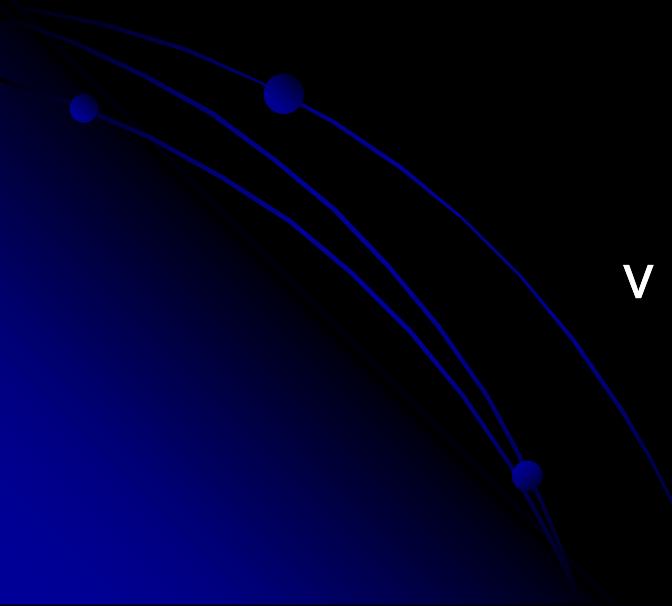

Následky těžby a zpracování uranových rud –
aneb minulost, přítomnost a budoucnost oblastí těžby
a chemických úprav uranových rud v ČR.

*The consequences of the uranium ore mining and processing –
The past, present and future of the uranium wet metallurgy
mining areas in Czech Republic.*

Jaroslav Švehla
Katedra aplik. chemie
Zemědělská fakulta
Jihočeská universita
v Českých Budějovicích

Wismut - Německo

Backfilling of the Lichtenberg Open Pit

1990

2007

- | Operation: 1958 – 1977
- | Area: 160 ha
- | Length: 2 km
- | Width: 1 km
- | Volume: 150 Million m³

Zátěže po těžbě uranu v ČR:

(www.diamo.cz)

- 1. Stráž pod Ralskem
- 2. Hamr
- 3. Křižany
- 4. Příbram
- 5. Mydlovary
- 6. Okrouhlá Radouň
- 7. Dyleň
- 8. Vítkov
- 9. Zadní Chodov
- 10. Horní Slavkov
- 11. Nejdek - odkaliště
- 12. Jáchymov - odkaliště Eliáš
- 13. Hájek - výsypka lomu
- 14. Rožná
- 15. Olší
- 16. Brzkov
- 17. Pucov
- **18. Licoměřice**

Stráž pod Ralskem

Těžba probíhala v letech 1967 až 1996.
Od roku 1996 je uran exploatován jako vedlejší produkt sanace ložiska Stráž. Na ložisku bylo odvrtno 2210 průzkumných a 7 684 těžebních vrtů. Založeno 35 vyluhovacích poli na ploše 700 ha. Plocha dobovacího prostoru je 24,1 km².
Do roku 1996 vytěženo celkem 15 562 t uranu.

Hloubka dobování byla 220 m pod povrchem.
Druh činnosti: **Chemická těžba uranu** – metoda podzemní loužení uranové rudy vrty z povrchu (ISL). Kyselou loužení (loužící činidlo: H₂SO₄, oxidační látka: HNO₃).

Současný stav: Probíhá likvidace a rekultivace vyluhovacích poli a rozsahla sanace zasaženého horninového prostředí s cílem

- vyvesti uranem obohacené technologické roztoky z podzemí,
- revitalizovat horninové a životní prostředí v oblasti ovlivněné chemickou těžbou.

Environmentální problém a jeho řešení

Důlní vody

Podzemní vody cca 186 mil. m³ v cenomanském a 80 mil. m³ v turonském horizontu jsou kontaminovány po chemické těžbě uranu. Do podzemí bylo během těžby vtlačeno 4 100 kt H₂SO₄ (z toho 80 % zreagovalo s horninou a 800 kt je zde ve formě volné H₂SO₄), dále

312 kt HNO₃, 112 kt NH₃, 26 kt HF a 1,5 kt HCl.

Sanace je

řešena řízeným čerpaním a čištěním vod na stanici likvidace kyselých roztoků a neutralizační dekontaminační

stanici. Technologie odpařování vody o kapacitě 5,5 m³.min.⁻¹ s následnou krystalizací,

rekrystalizací

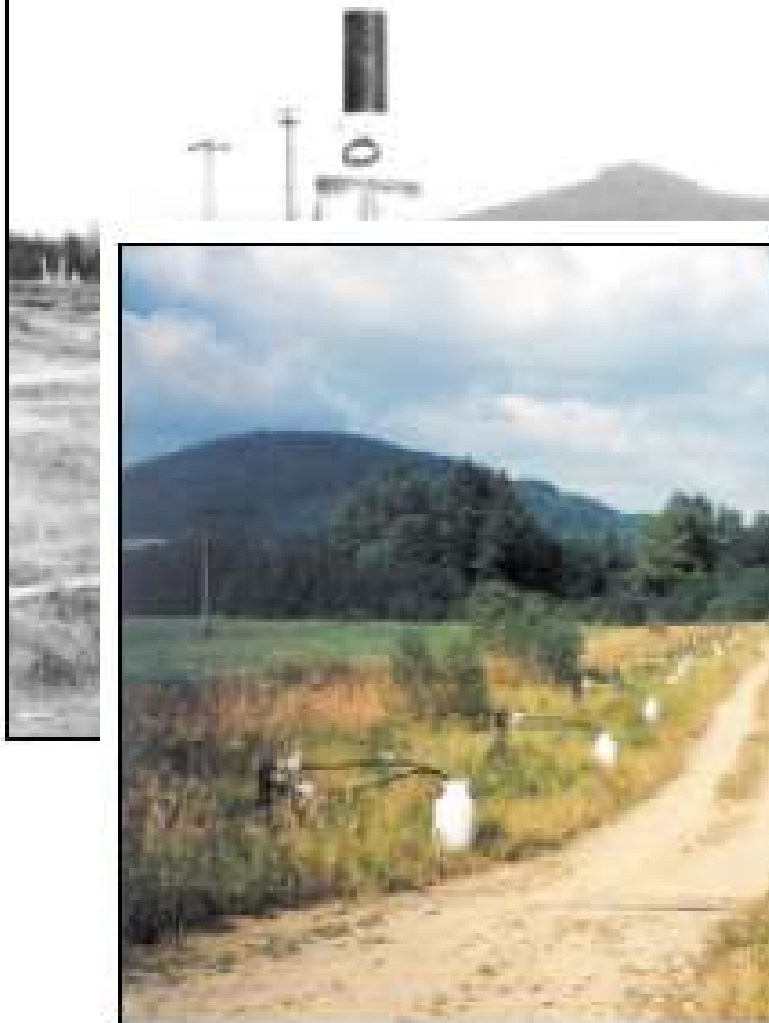
(krystalicky siran hlinito - amonny) a sražením soli a kovů

o kapacitě 5,5 m³.min.⁻¹ s přepracováním na využitelné

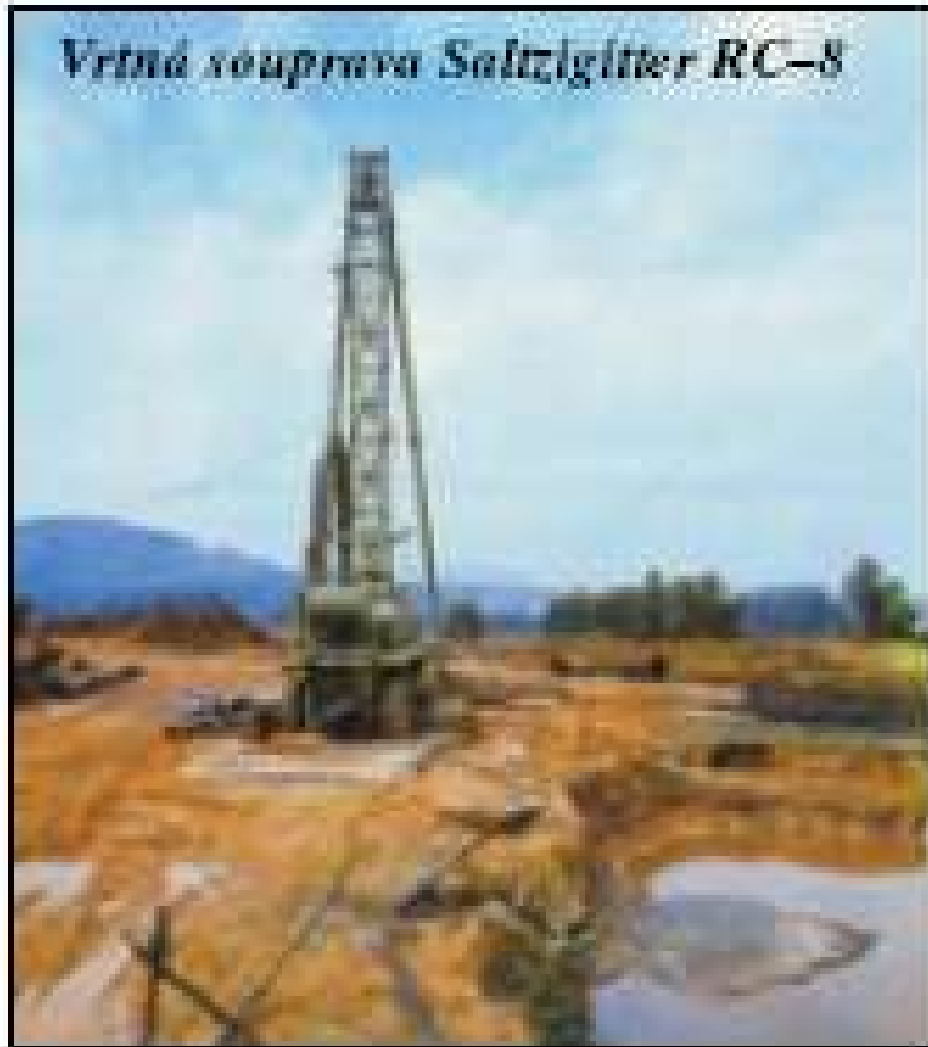
i nevyužitelné produkty. Vyčištěná voda je vypouštěna do toku Ploučnice.

Foto z těžebních polí (DIAMO, Stráž p.R.)

Řada těžebních vrtů (airliftů) na VP-10A

Vrtná souprava Saltzglitter RC-8

Letecký pohled na odkaliště rmutu u Stráže pod Ralskem

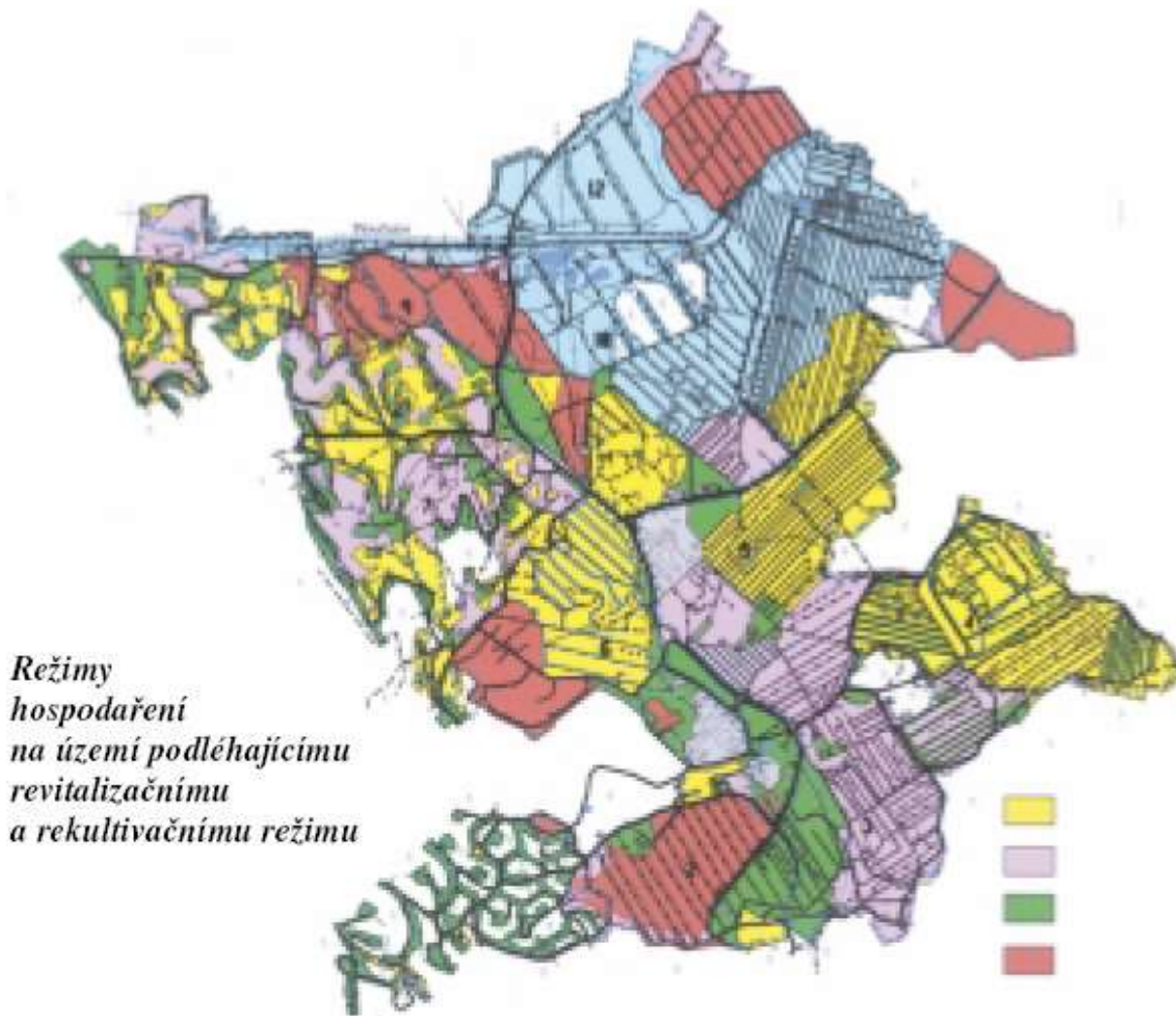
Foto úpravny (Občasník DIAMO s.p., 2006)

Výstavba odpařovací stanice SLKR I – letecký pohled

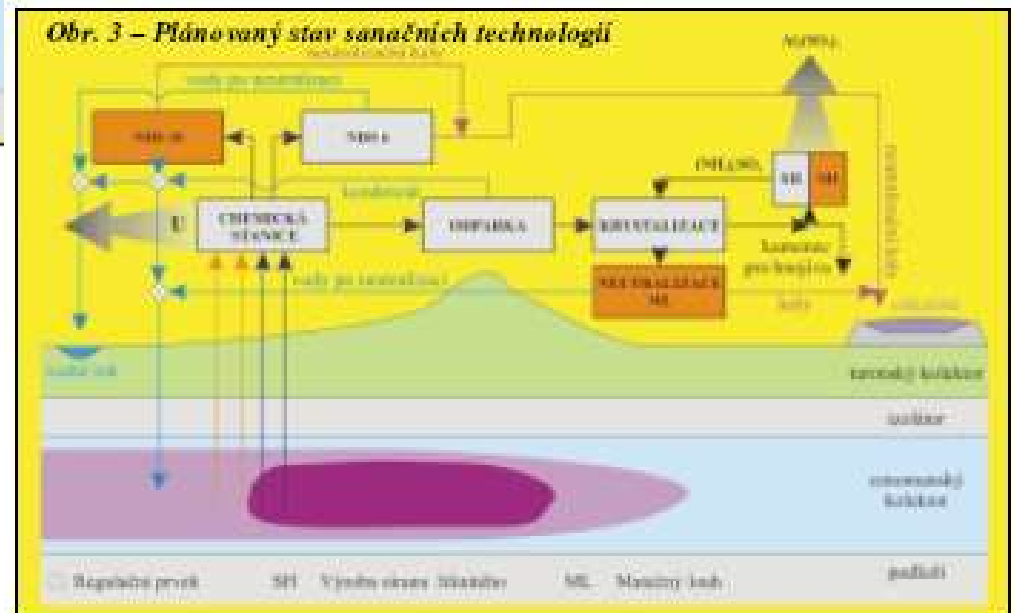
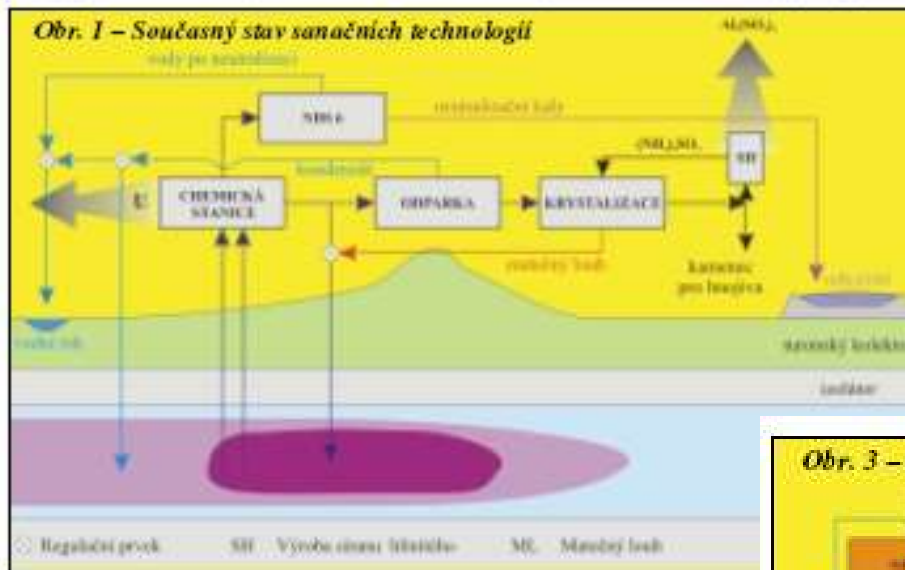

Předpokládané typy rekultivací oblasti chemické těžby uranu u Stráže pod Ralskem

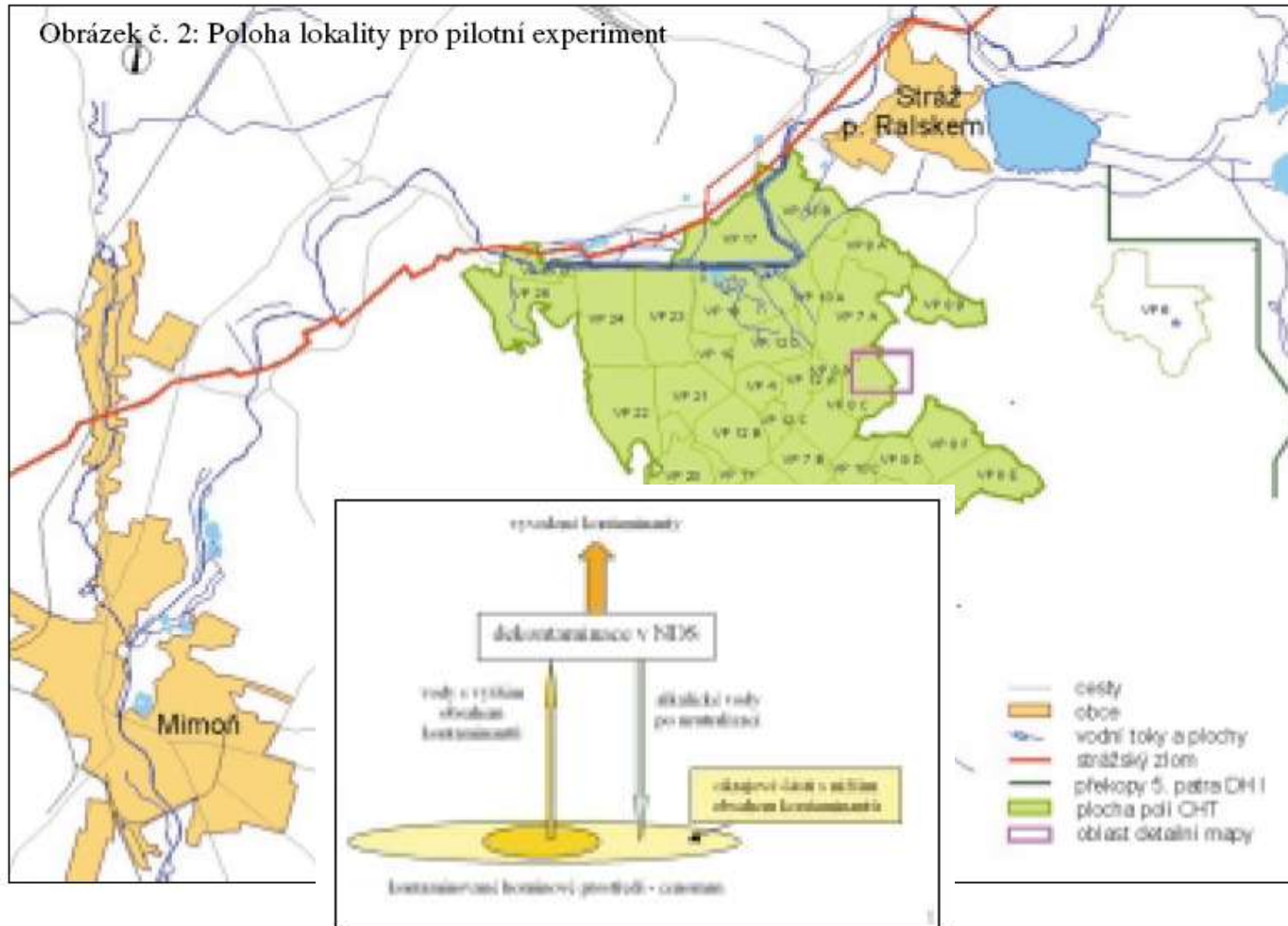

- **LEGENDA:**
- **Žlutě** = cílená výchova stávajících porostů
- **Fialově** = revitalizace s využitím přírodních prvků
- **Zeleně** = lesnické rekultivace
- **Hnědě** = zemědělské rekultivace

Přítomné a budoucí sanační technologie ve Stráži p.Ralskem: (DIAMO,2006)

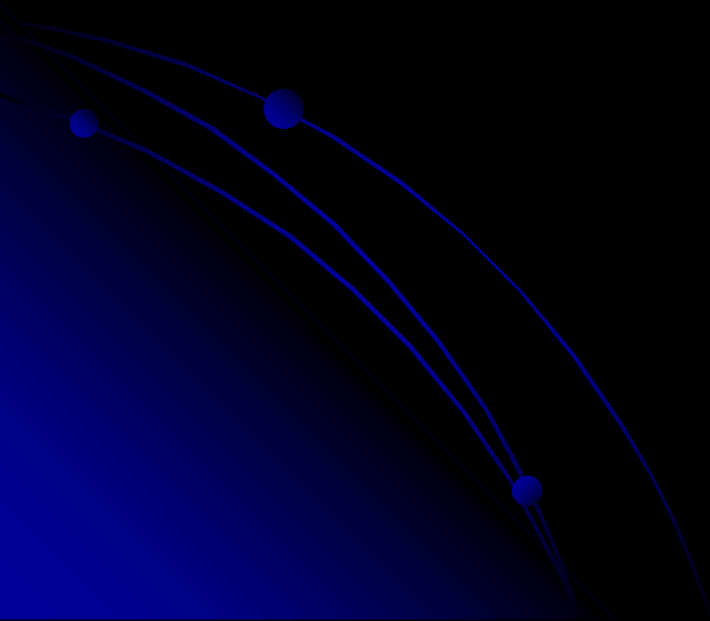

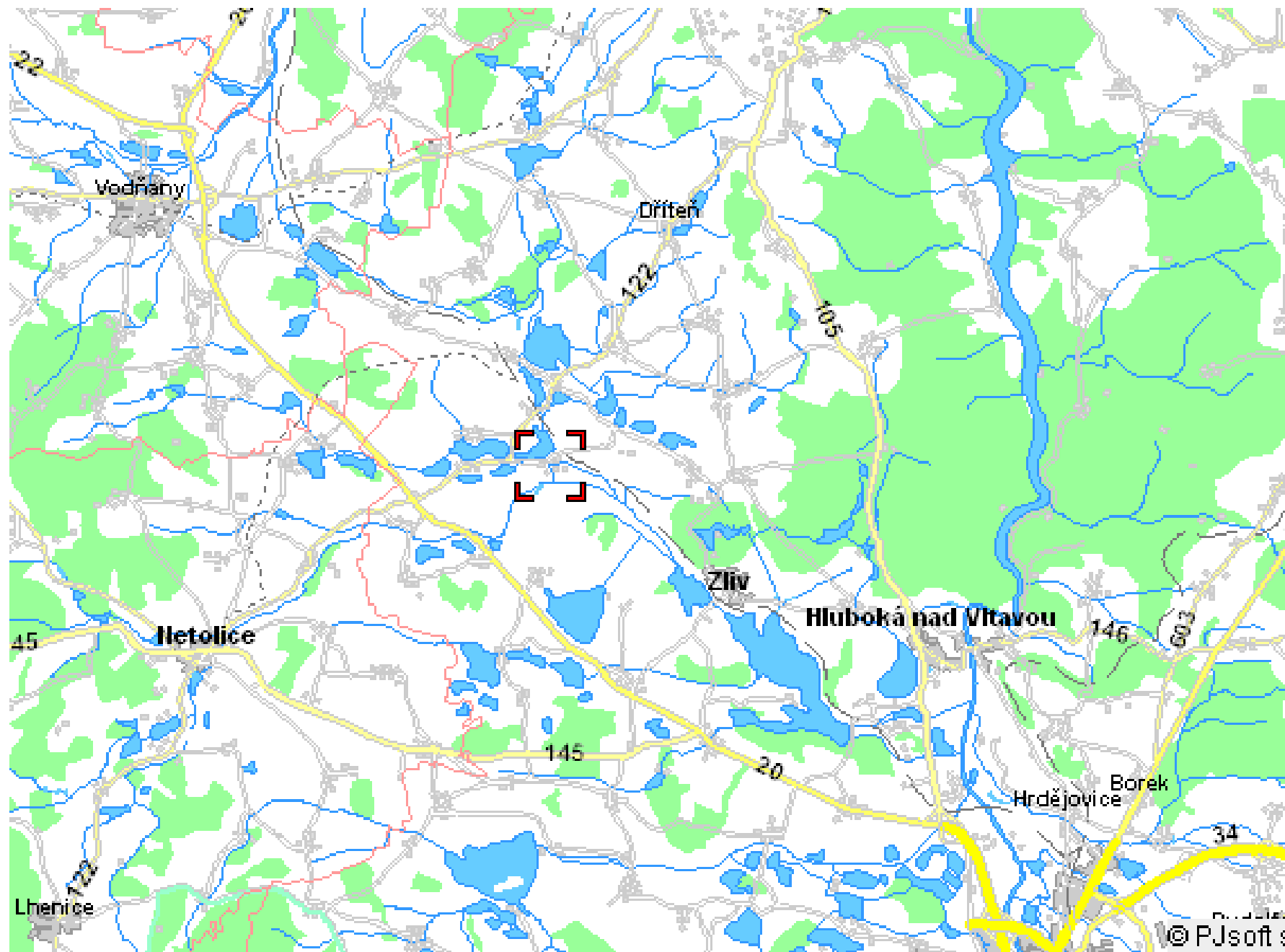
Pilotní experiment immobilizace kontaminantů v podzemí jejich neutralizací in situ (DIAMO, 2007)

MAPE-Mydlovary

- = stará ekologická zátěž
v oblasti bývalé chemické
úpravny uranových rud
na Svobodných (Zbudovských) Blatech

Situace okolí

1 : 25 000

Dřiteň **JETE Temelin**

Umístění odkališť:

vlečka chemické úpravy nádraží

Zemník C III

KIV/C2

KIV/D

KIV/C1Z

K III

KIV/R

ANDV

ANKV

KIV/E

ČOV

Triangl váha

ČOV

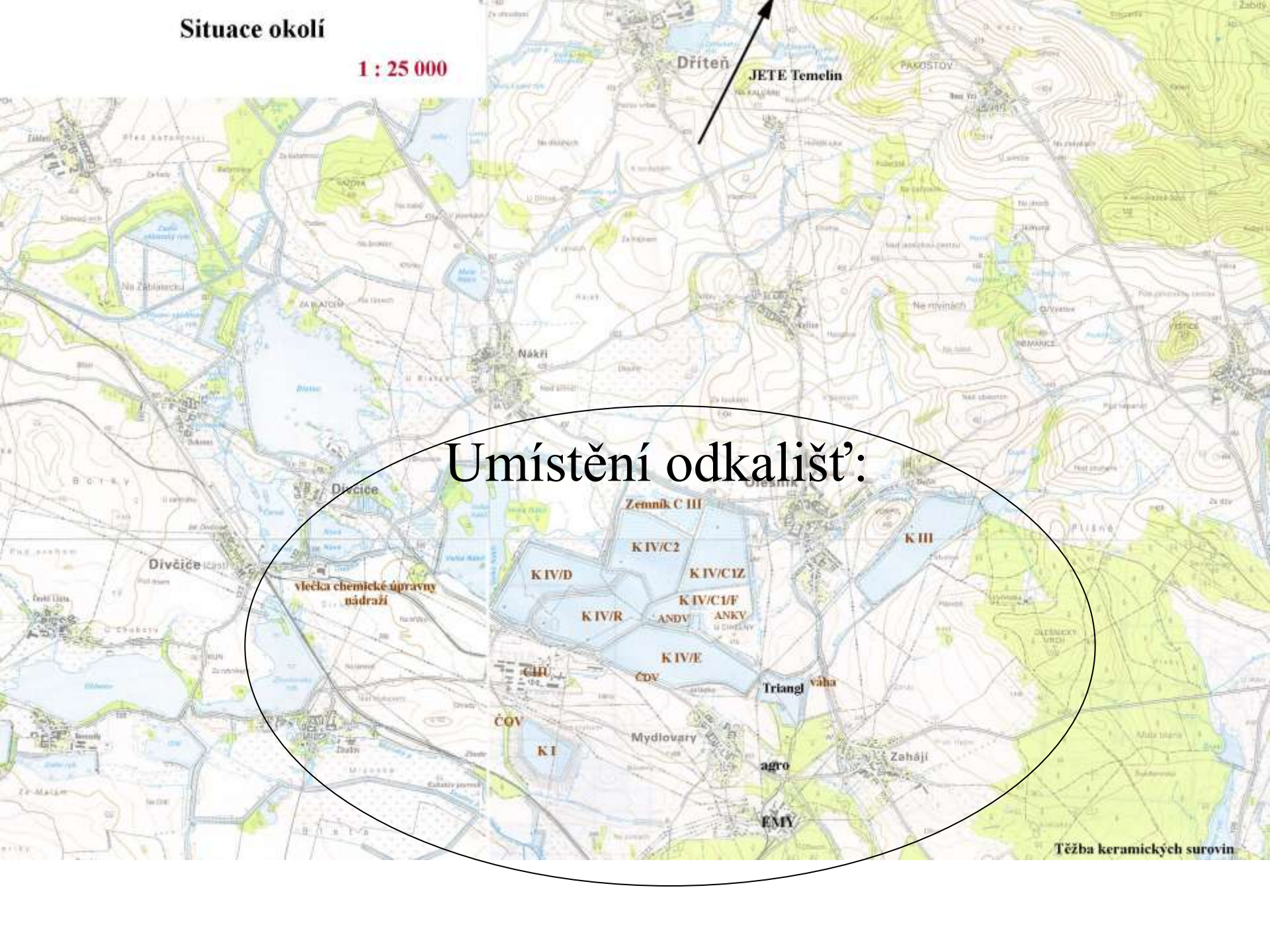
KI

Mydlovary

agro

EMY

Těžba keramických surovin

Letecký snímek oblasti z roku 1952

Letecké mapování z roku 1952

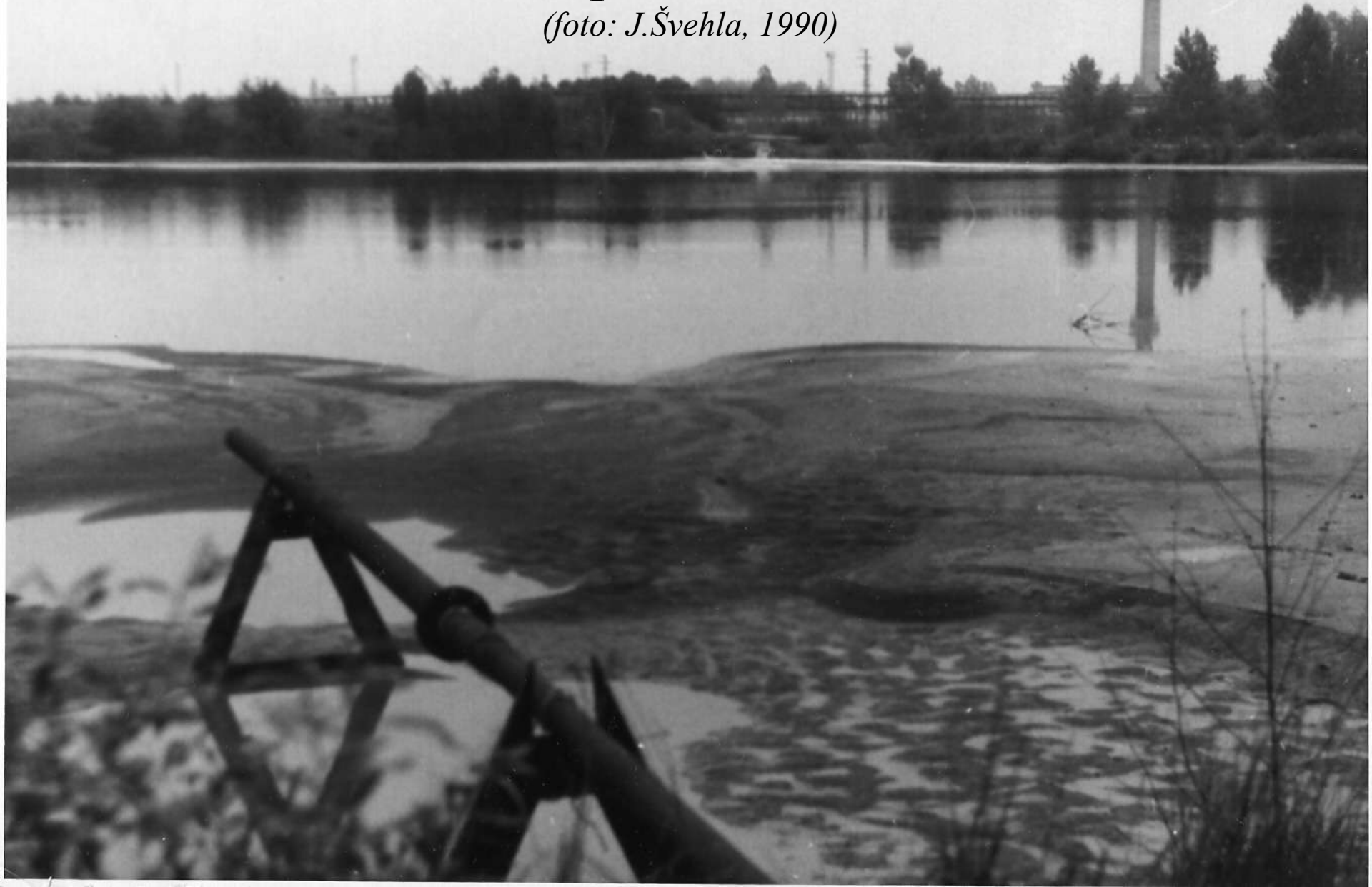
Po 40-ti letech budování... (1988)

Pohled na MAPE přes odkaliště rmutu „K2“

(foto: J.Švehla, 1990)

Pohled na „pláž“ vyschlého odkaliště K-3

u obce Olešník (foto: J.Švehla, 1992)

Jak šel čas ...

- **1990:** šíří se různé „poplašné“ zprávy v denním tisku od Greenpeace ...
- x naprostá bagatelizace všech obav ze strany KHS Č.Budějovice !
- - **Studie UKE ČSAV-** „*Příspěvek k hodnocení radiační situace v okolí CHÚUP – MAPE Mydlovary*“ – „... Odpady z MAPE tvoří zdroj možného dlouhodobého radiačního vlivu na životní prostředí, což vyžaduje jeho regulaci vhodným zadržením a uzavřením... Koncentrace 226-radia ve vzorcích půd mimo závod převyšují 10 000 Bq/kg ... pozadí činí 60-80Bq/kg“ (Mondspiegel a kol., 1990)
- - ***Radio-ecological investigations in the surroundings of MAPE*** ... (P.Bossew, OEI Wien, 1990)... „Z radiačního hlediska by MAPE nesmělo být v Rakousku ani NSR provozováno!“ ...
- **1991:**
- ***Prognóza dlouhodobého vývoje vodní bilance odkališť MAPE po ukončení činnosti.*** (ČSÚP) ... str.6- „...do roku 2004 lze zlikvidovat veškerou volnou vodu z rekultivovaných kalojemů přirozeným výparem, za předpokladu likvidace drenážních vod.“ str.26-“V případě, že DV nebudou likvidovány, nelze rekultivaci kalojemů nikdy dokončit...“ !!!!!!!
- ***Ekologické problémy chemických úpraven uranové rudy.*** (E.Hanslík, VÚv Praha, Vodní hospodářství 7/1991) Str.243... „Další zátěž pro živé organismy představují emise radonu do volného ovzduší nad odkališti...byla naměřena koncentrace Rn 420 Bq/M³ ...přípustné koncentrace v budovách je 100 bq/m³,...šíření rozpadových produktů radonu do okolí a potravních řetězců by mělo být omezováno.“

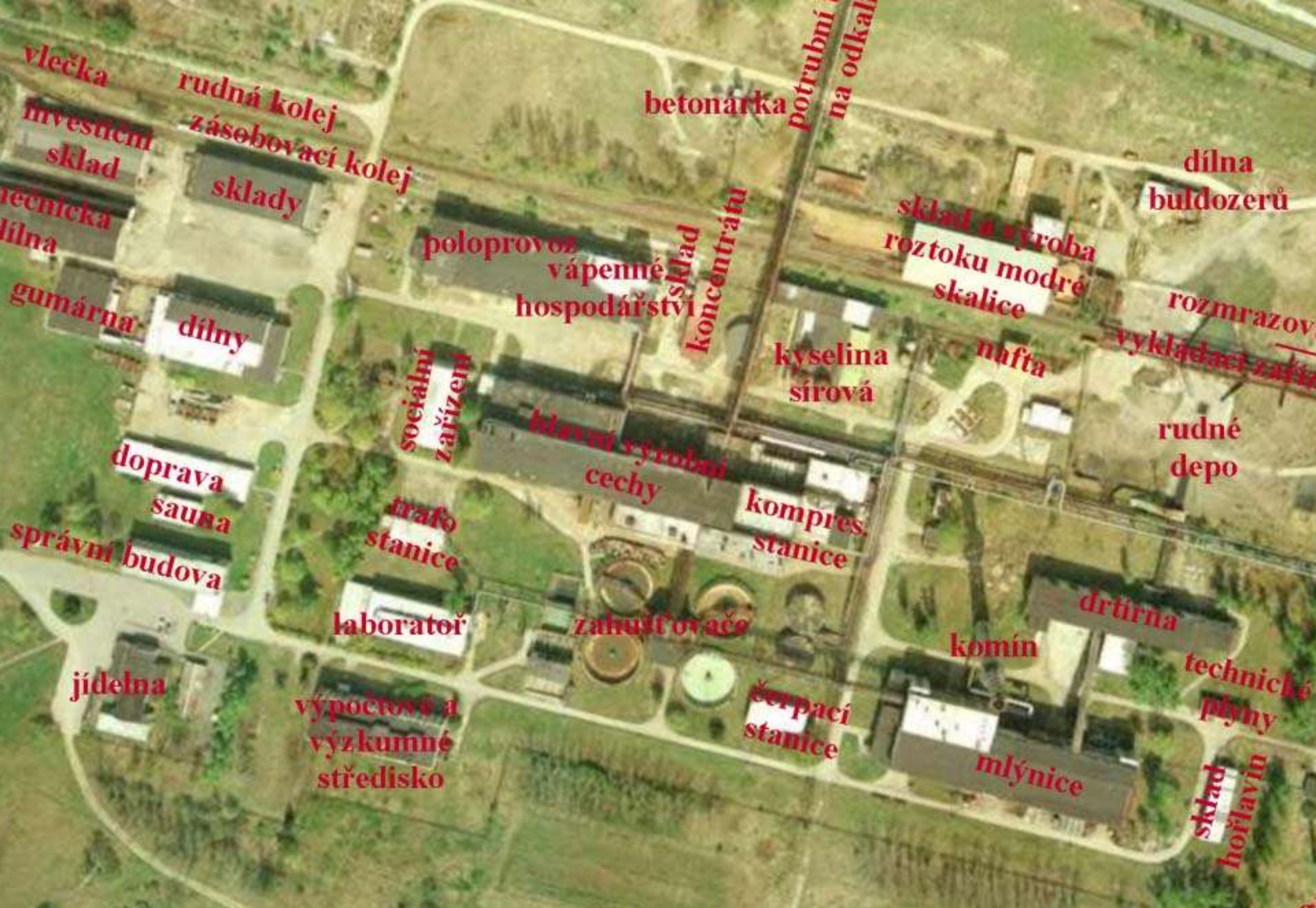
A čas šel dál...

- **1992: *Revize vlivu MAPE Mydlovary na životní prostředí.*** (MEGA, Stráž pod Ralskem, Dr.Anděl), „...DOMĚNKU O VYSOKÉ KONTAMINACI DNOVÝCH SEDIMENTŮ Bezdreva z MAPE je možné s vysokou pravděpodobností zamítnout. Vyšší koncentrace radia jsou dány nejpravděpodobněji přímým hnojením vod Bezdreva anorganickými hnojivy s obsahem U a Ra.“
- - tzv. **“Modrá kniha“ životního prostředí ČR** (Academia, 1992), ...na str. 196, tab.7 uvádí, že „hmotnostní aktivita 226-Ra v kalojemech pro lokalitu Příbram a Mydlovary je v rozmezí 2-19 Bq/kg.“ – x - skutečně naměřené hodnoty = 14-27 kBq/kg, což je o tři řády (1000x) více !!!
- **1993-4** Náhradní výrobní programy (pigmenty, koagulanty, teoretizovalo se i o loužení zlata, atd.)
- 1994 ukončení všech provozů
- **R-E-K-U-L-T-I-V-A-C-E ... ???**
- **2000-2001, proces EIA** (Dokumentace o hodnocení vlivu na ŽP..., SOM s.r.o., Ing.Tomášek, 2001)
- **2004 Investiční záměr Svazku obcí Blata na sanaci a rekultivace MAPE**
- 2005, US Studie f.PAH o ekonomice a alternativních metodách sanace odkališť MAPE
- **2006, Studie komplexního řešení kontaminace podzemních vod...**(ENACON-Praha)
- **2007 – tzv. nová EIA**
- **2008 – příslib dotace pro DIAMO (asi 500 mil) z EU pro urychlení sanací do r. 2024**

Detailní snímek celého areálu s odkališti (rok 2000)

**Letecký snímek zájmové oblasti
současný stav (2000)**

Situace Chemické úpravny

Detail z byvale technologicie (sklad čpavku, kyselin, etc.)

Pohled do výroby ...“žlutého koláče“, jak se zde říkalo produktu diuranát

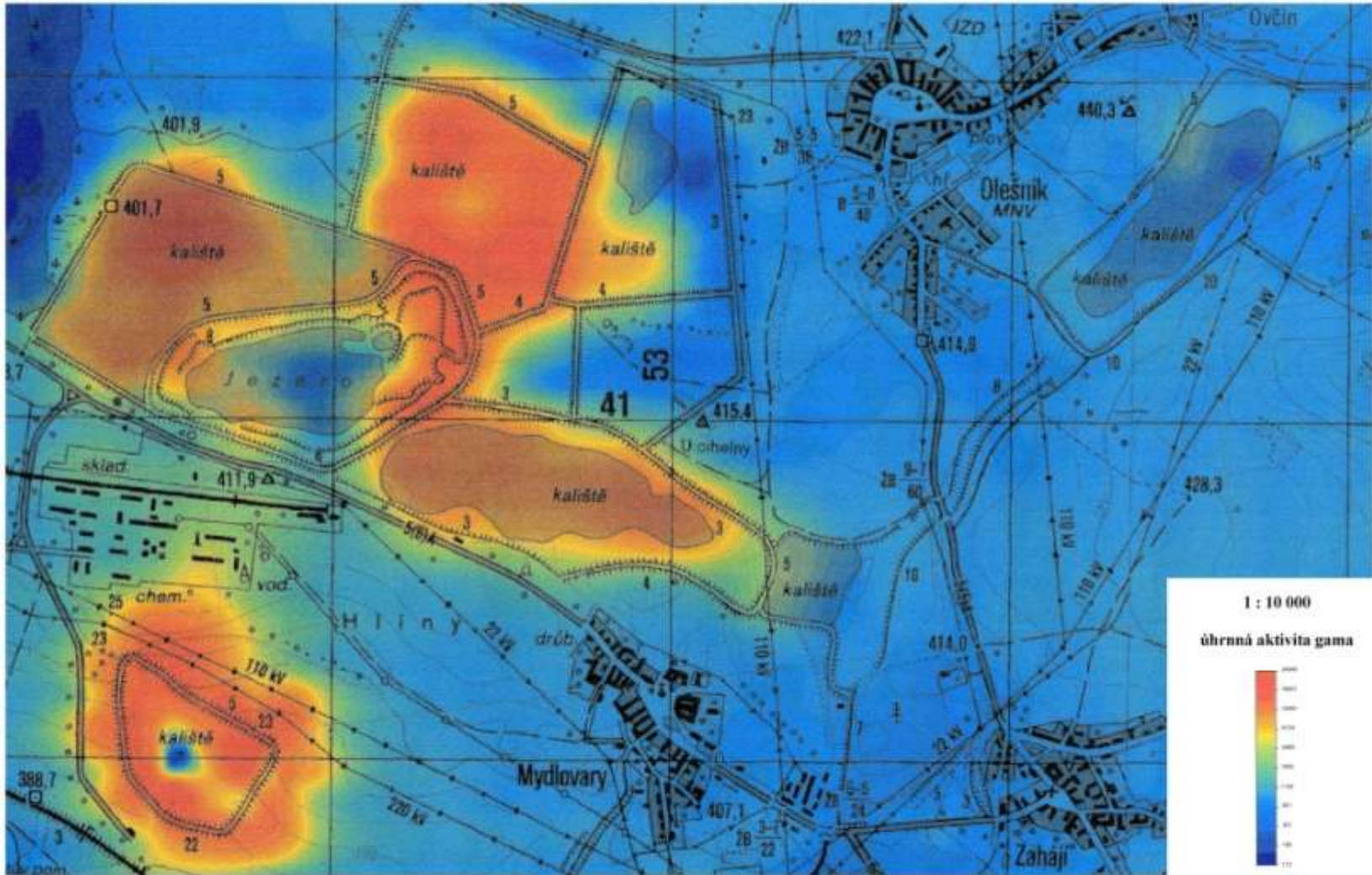

Co se ví?

(EIA, Tomášek, 2001, str. 233-234)

- **„Současný stav ekologické zátěže je významně ovlivněn:“**
  - 1. Prašností objektů bývalého MAPE – především periodicky vysušovaných „pláží“ odkališť, což vede k uvolňování přírodních radionuklidů především vzduchem.
  - 2. pokračující kontaminací podzemních vod.
  - 3. Průsaky a vývěry důlních vod do vod povrchových
  - 4. Emisí radonu a šířením jeho dceřiných produktů (tj. toxických těžkých kovů jako je olovo, bizmut apod.)
- **„Biologické vlivy stávajícího stavu nejsou prokázány a jsou (podle zpracovatele) i neprokazatelné.“**

Radiokontaminace půd a sedimentů:

K IV/C1/F

ANDV

ANKV

U CIHELNY

**TRIANGL=Úložiště popílku
z teplárny Mydlovary**

K IV/E

Triangl váha

skládky

Zahájí

lovary

420

408

402

agro

Zahájí

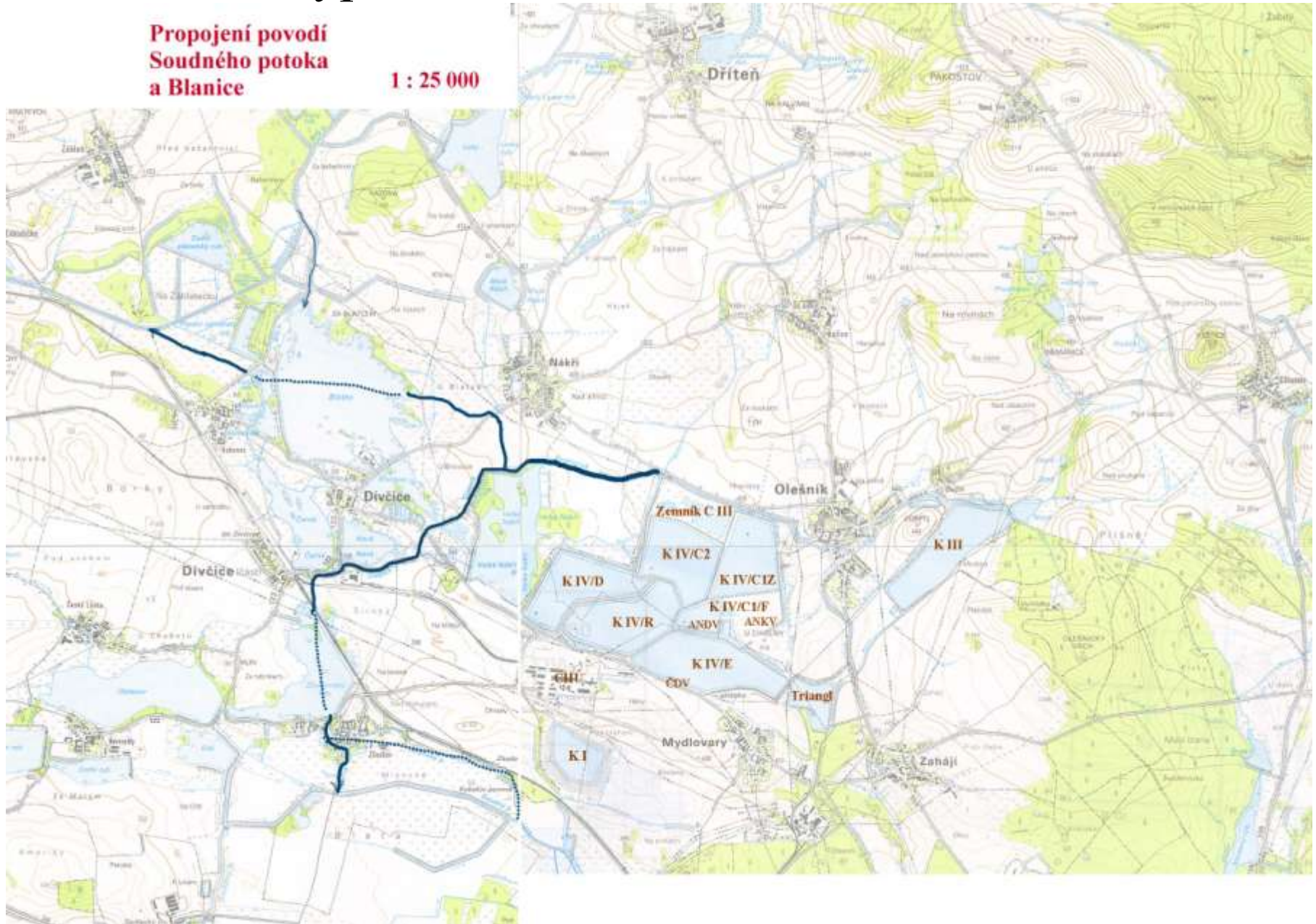
EMY

D11

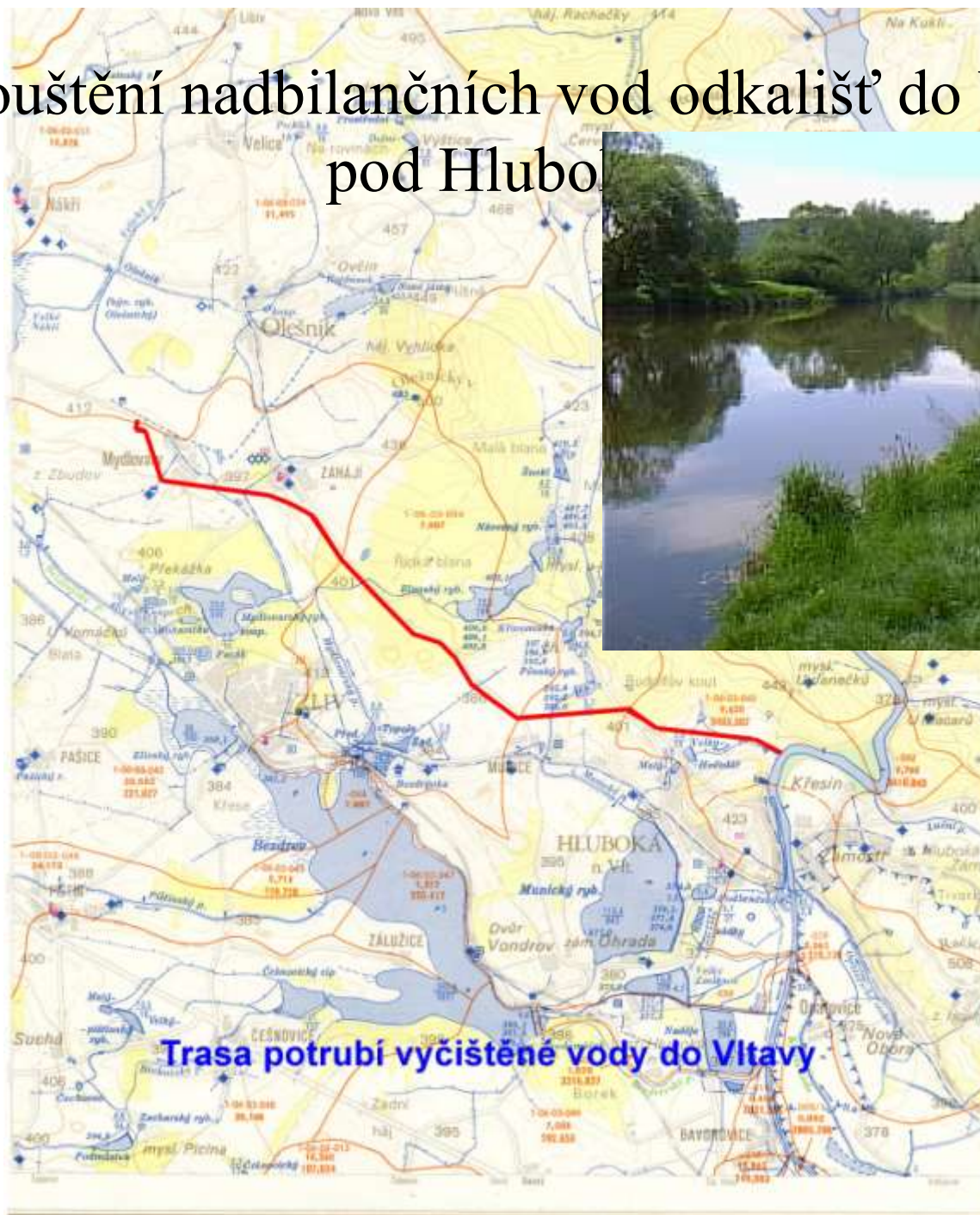
Výpustě vod z MAPE do vodotečí:

**Propojení povodí
Soudného potoka
a Blanice**

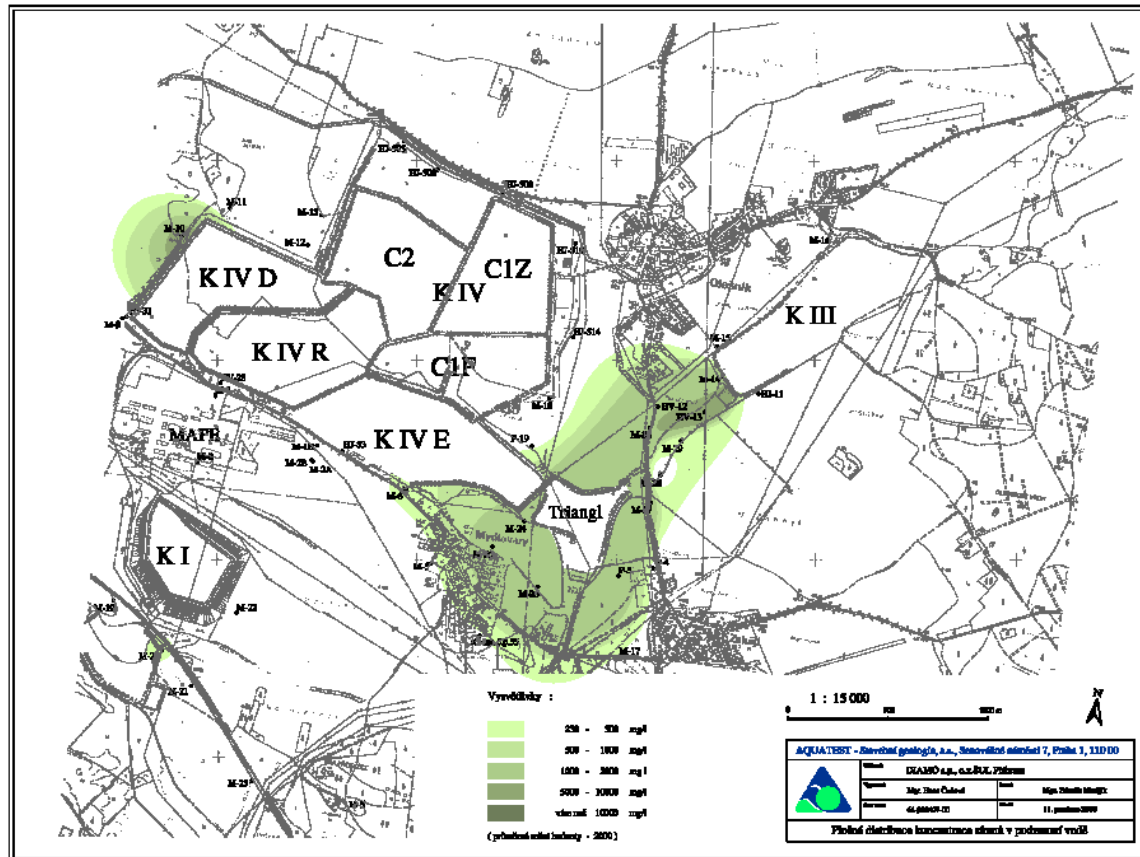
1 : 25 000

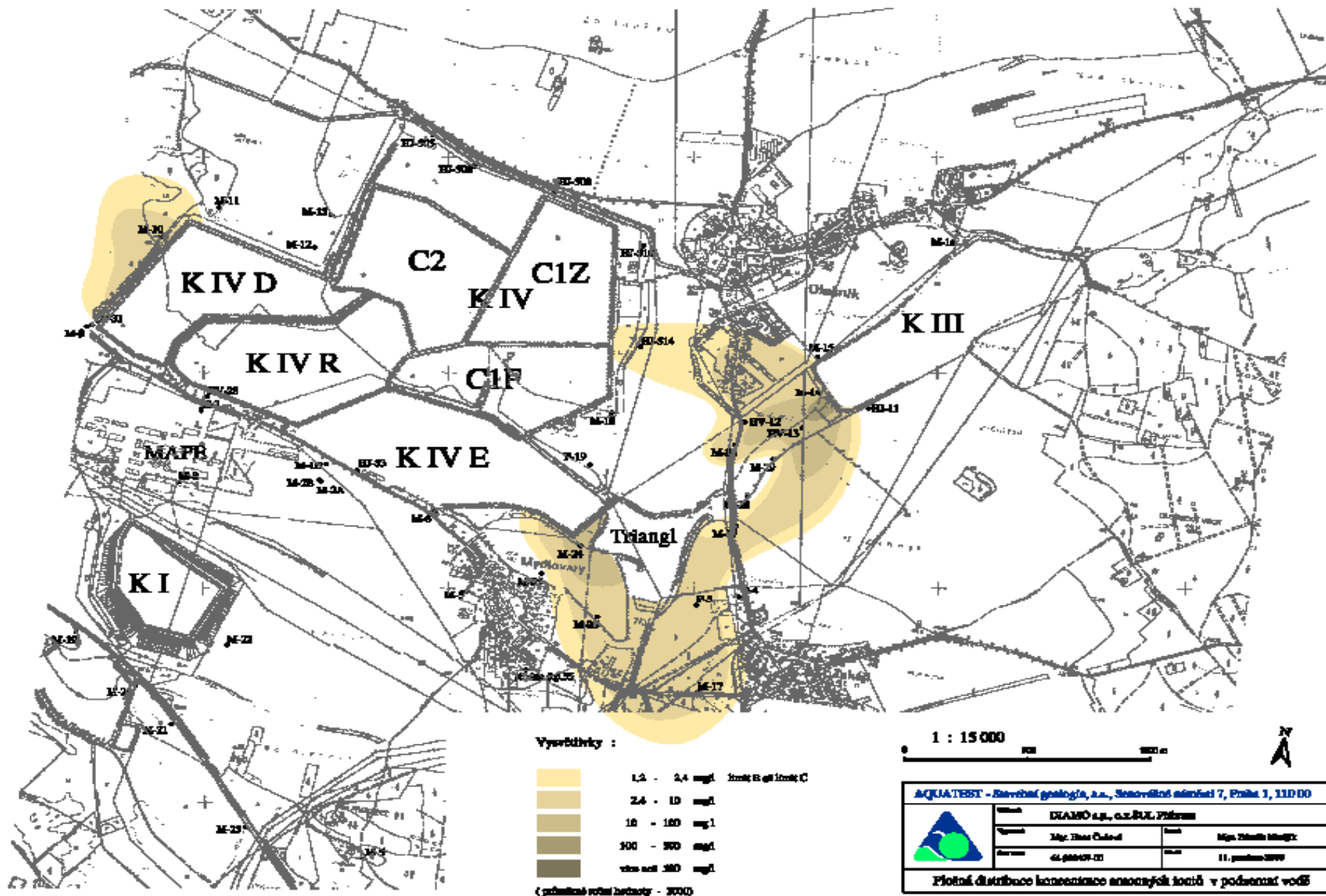
Vypouštění nadbilančních vod odkališť do Vltavy pod Hlubokou

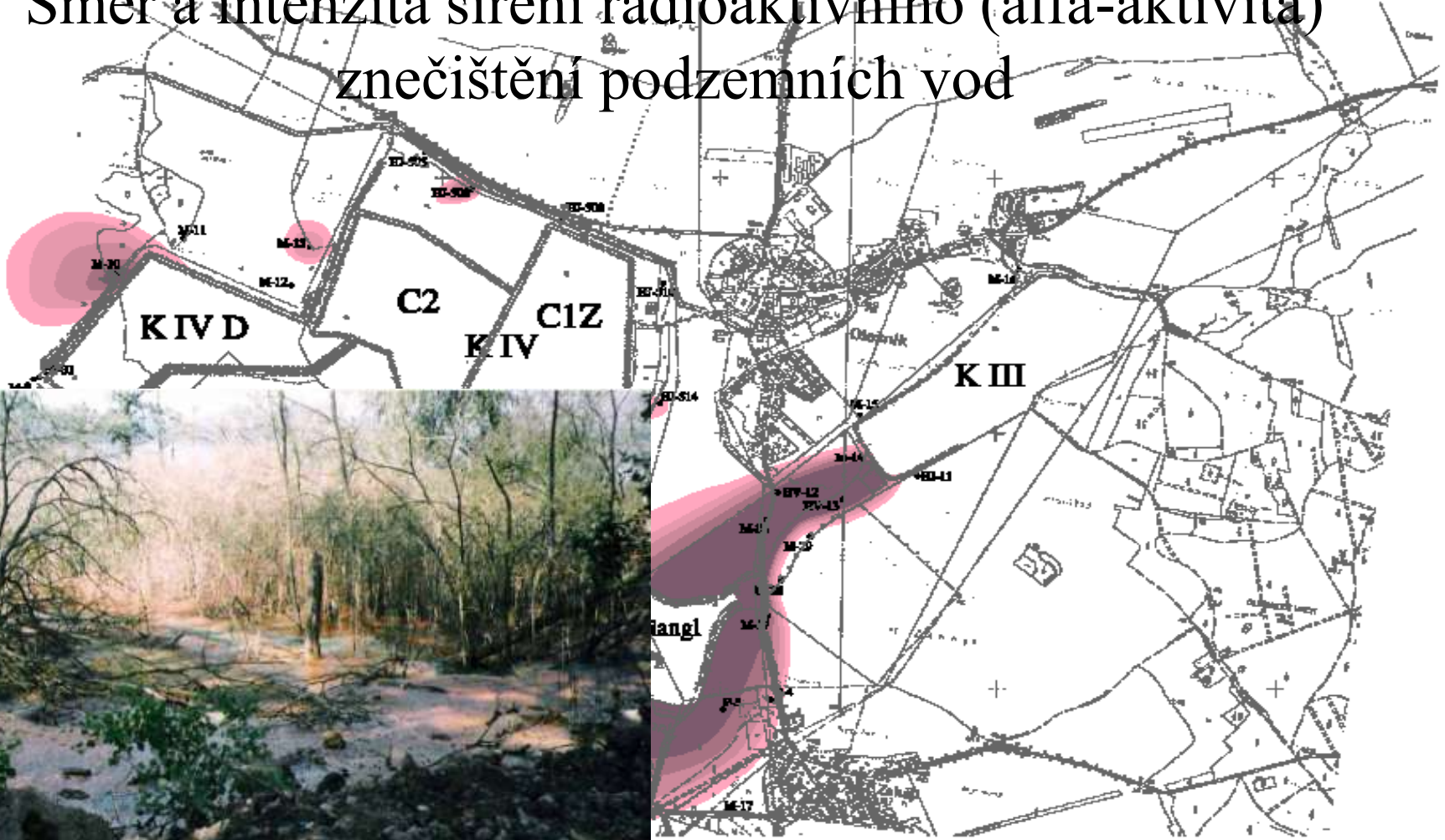
Šíření síranů ve spodních vodách:

Šíření amonných iontů v podzemní vodě

Směr a intenzita šíření radioaktivního (alfa-aktivita) znečištění podzemních vod

1 : 15 000

0.5 - 0.5	DgI	Intenzita B
0.5 - 1.0	DgI	Intenzita C
1.0 - 1.5	DgI	
1.5 - 2.0	DgI	
víše než 2.0	DgI	

(přibližná početní hodnota - 3000)

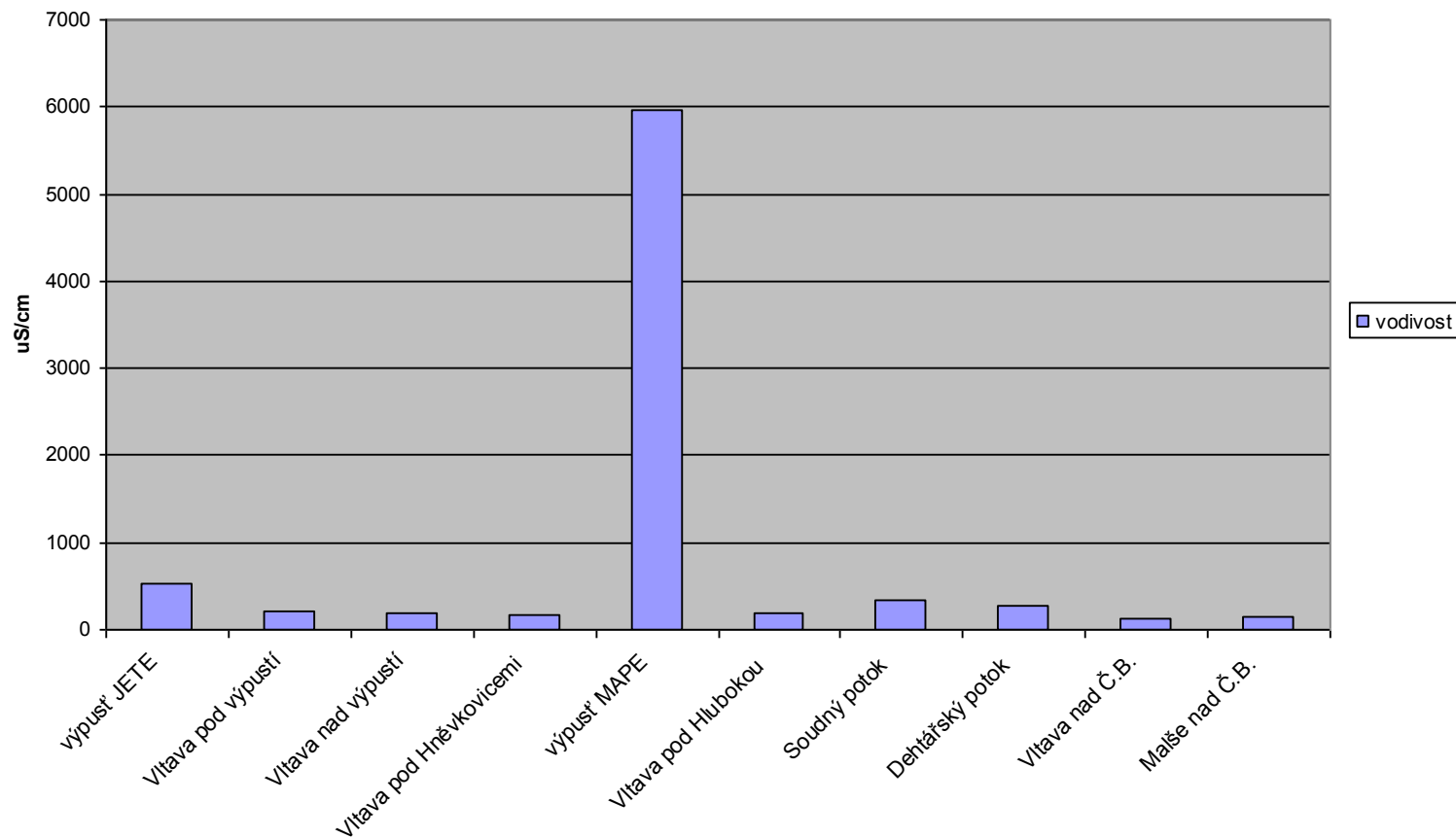
AQUATEST - Stavěná geologie, a.s., Senovická ulice 7, Praha 3, 110 00

	DIAMO a.s., o.z.ÚJL. Příbram	
Mgr. Jana Čížková	Mgr. Zdeněk Hájek	
64.00007.01		11. prosinec 2009

Číslovd. objemvd. aktivita alfa podzemní vody

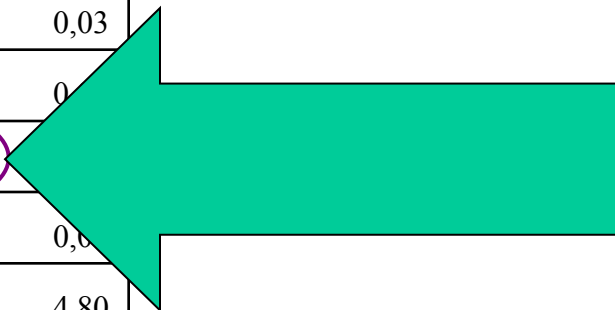

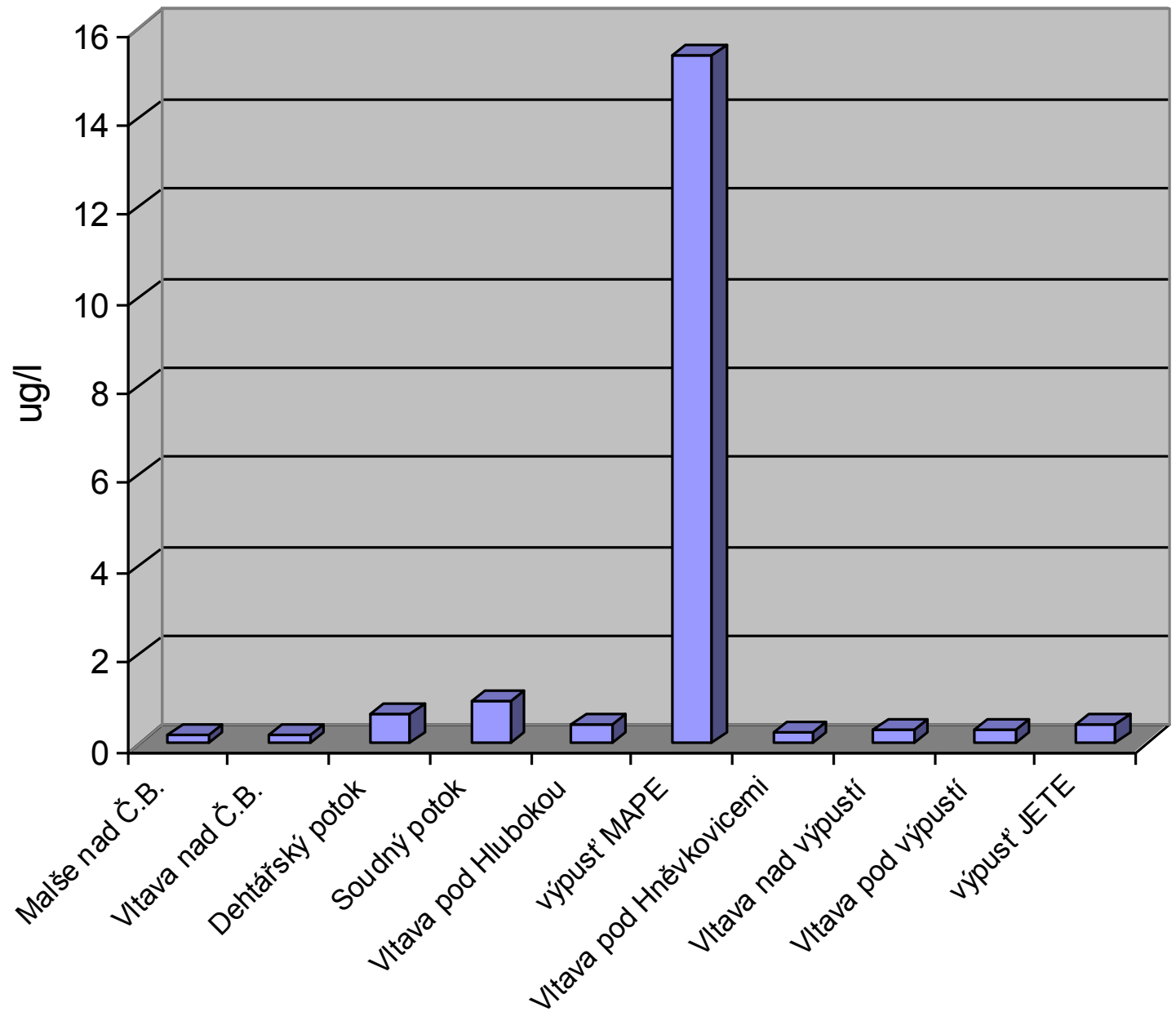
Průměrné vodivosti vod Vltavy a přítoků v roce 2002

Průměrné koncentrace uranu ve vodě Vltavy a jejích přítocích: (data KCH ZF JU, 2002)

profil toku – mikrogramy/litr	238U	
rok 2002	x	sd
Malše nad Č.B.	0,20	0,03
Vltava nad Č.B.	0,21	0,03
Dehtářský potok	0,65	0,03
Soudný potok	0,94	0,03
Vltava pod Hlubokou	0,44	0,03
výpusť MAPE do Vltavy	15,40	4,80
Vltava pod Hněvkovicemi	0,27	0,02
Vltava nad výpustí	0,33	0,02
Vltava pod výpustí	0,31	0,04
výpusť JETE do Vltavy	0,42	0,31

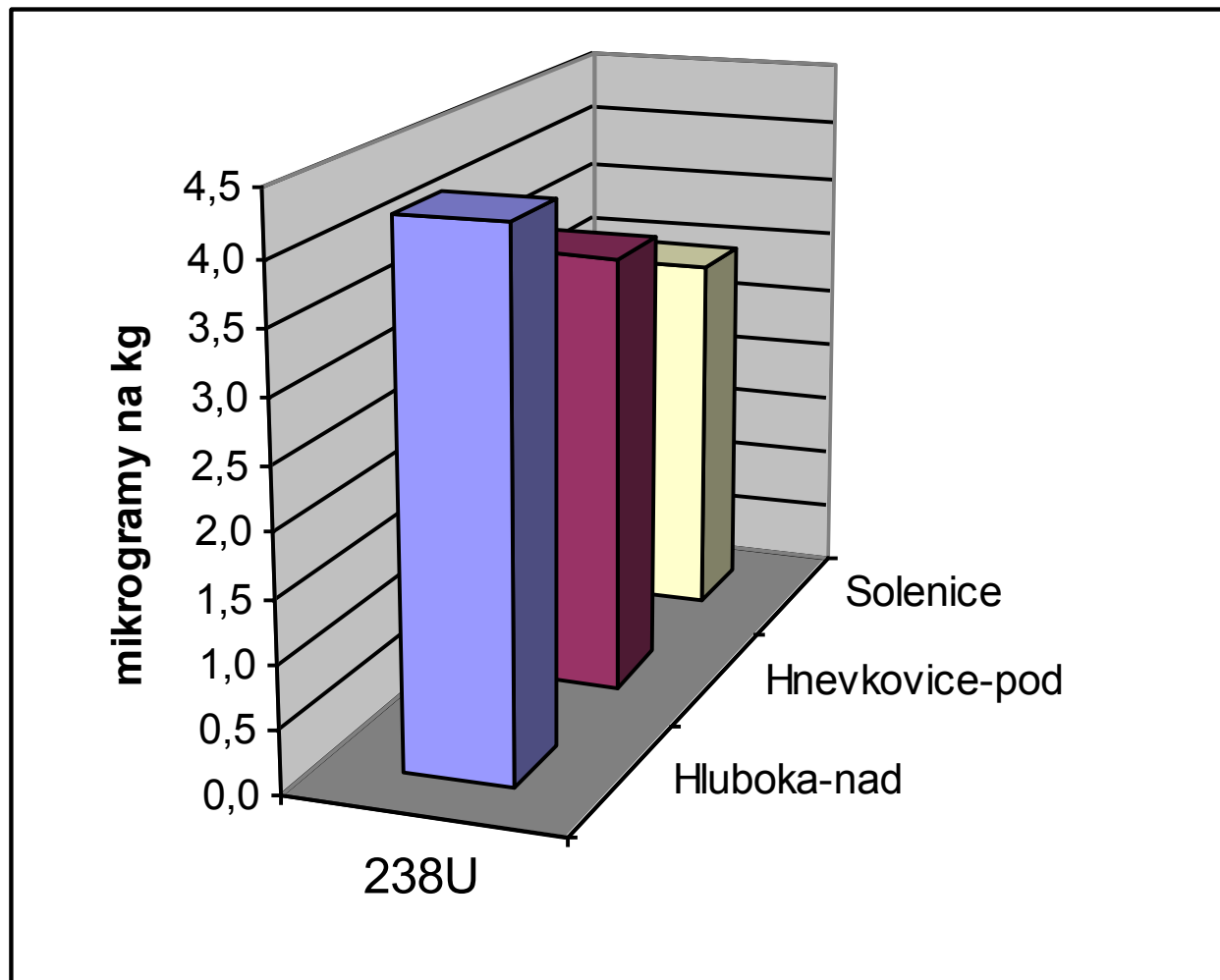

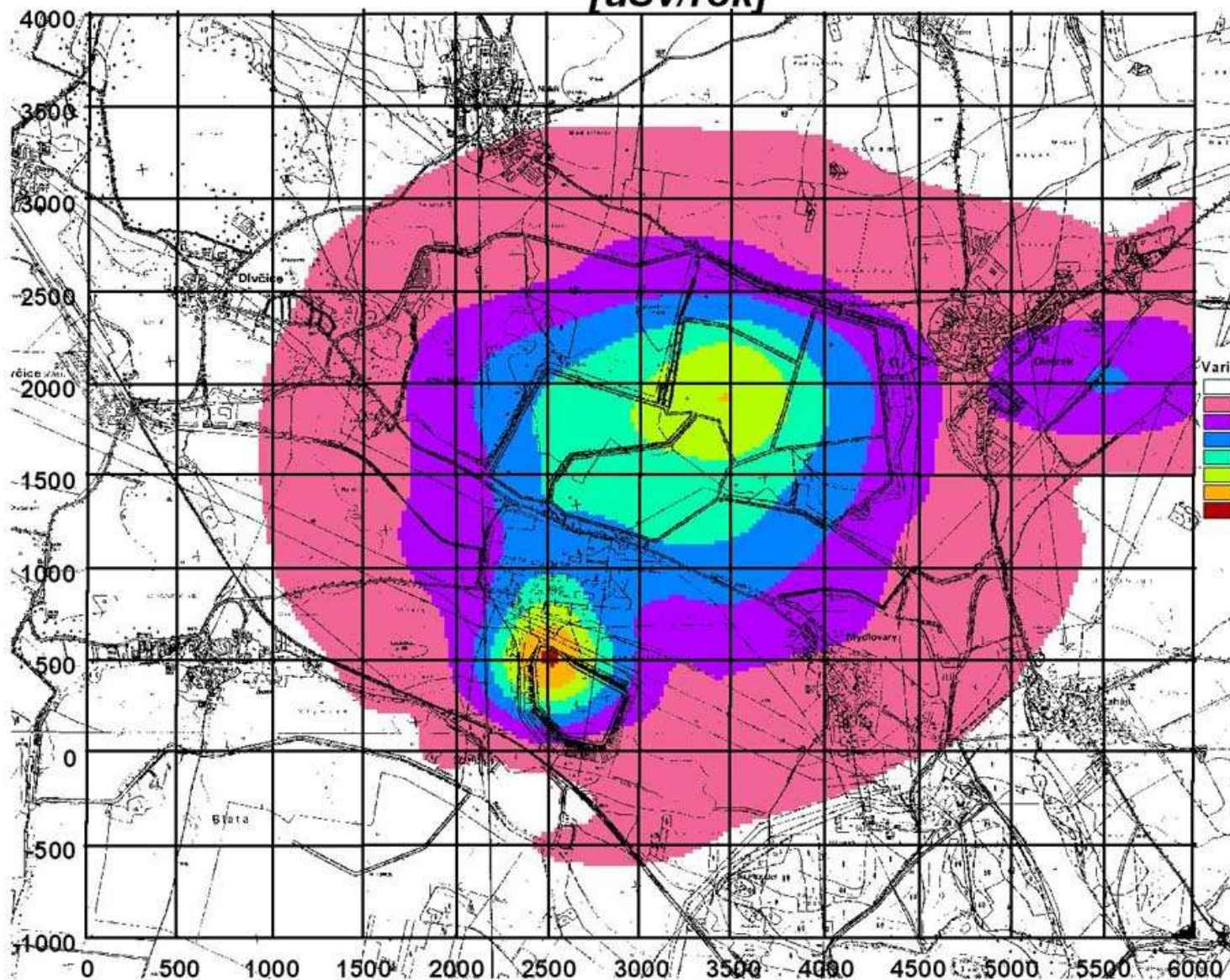
Obsah uranu v bentosu Vltavy r.2005

(dosud nepublikovaná data)

Varianta stávající stav

[$\mu\text{Sv}/\text{rok}$]

Varianta stávající stav

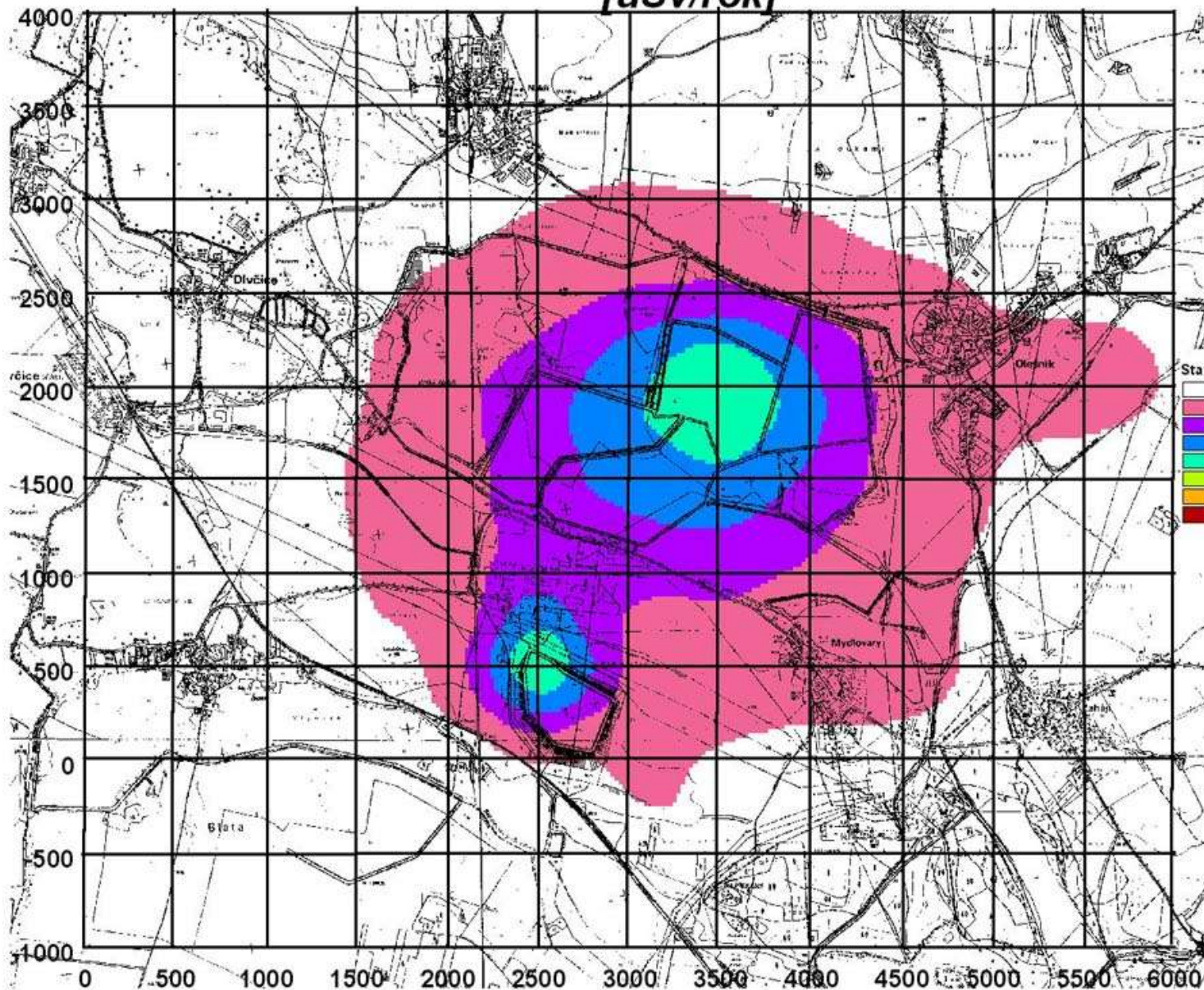
- 0 - 100 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 100 - 200 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 200 - 300 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 300 - 400 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 400 - 500 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 500 - 600 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 600 - 700 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$
- 700 - 800 $\mu\text{Sv}/\text{rok}$

1:30000

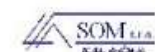

Stav dle TPL Radonová výdajnost 0,6 Bq/m².s [uSv/rok]

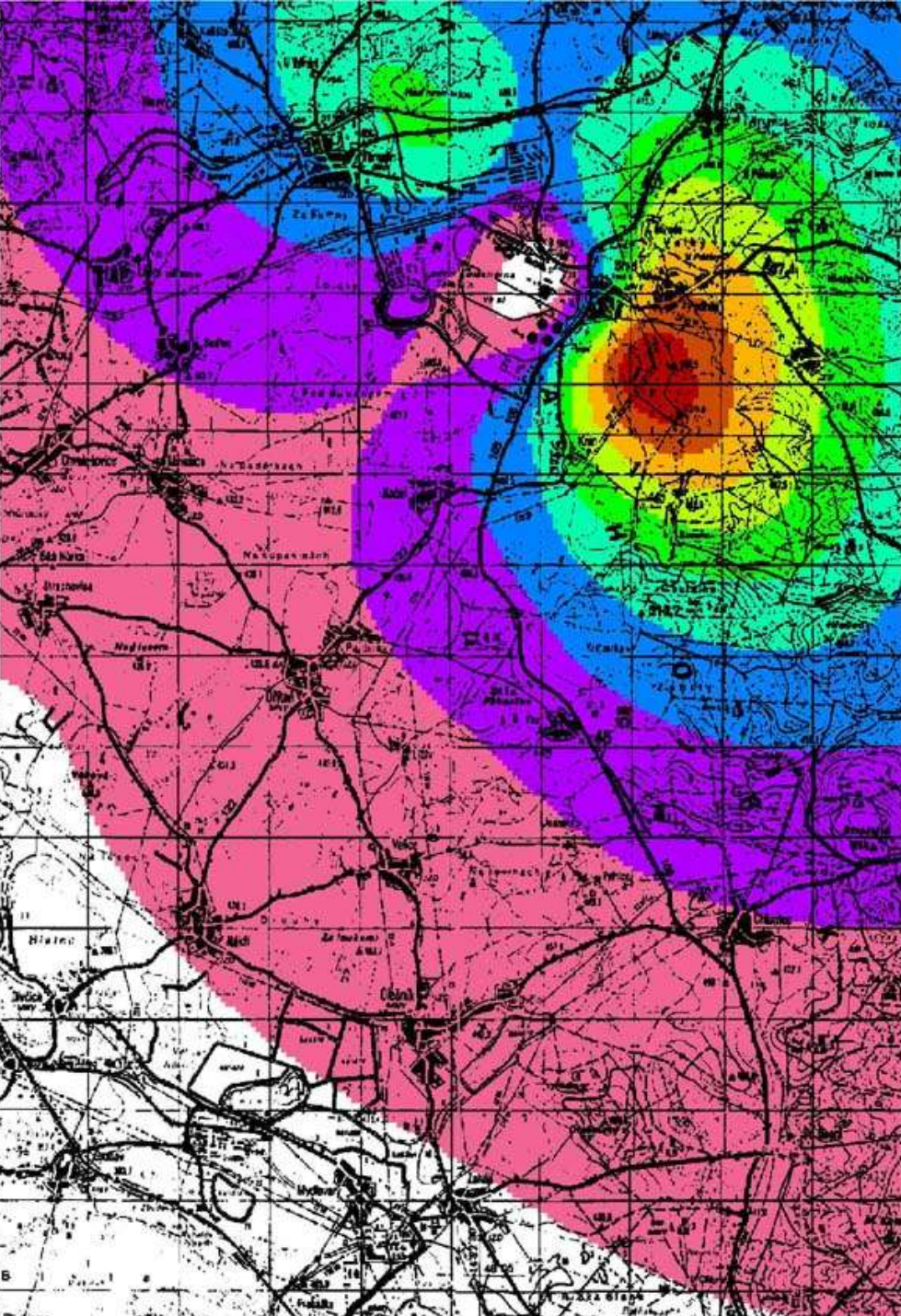
Stav dle TPL - Radonová výdajnost 0,6 Bq/m².s

- 0 - 100 uSv/rok
- 100 - 200 uSv/rok
- 200 - 300 uSv/rok
- 300 - 400 uSv/rok
- 400 - 500 uSv/rok
- 500 - 600 uSv/rok
- 600 - 700 uSv/rok
- 700 - 800 uSv/rok

1:30000

Efektivní dávka vzdušnou cestou

Varianta příspěvek JETE

[uSv/rok]

1:50000

Efektivní dávka vzdušnou cestou - varianta podíl JETE

0 - 0.05 uSv/rok
0.05 - 0.1 uSv/rok
0.1 - 0.15 uSv/rok
0.15 - 0.2 uSv/rok
0.2 - 0.25 uSv/rok
0.25 - 0.3 uSv/rok
0.3 - 0.35 uSv/rok
0.35 - 0.4 uSv/rok
0.4 - 0.45 uSv/rok
0.45 - 0.5 uSv/rok

ENVI - CON

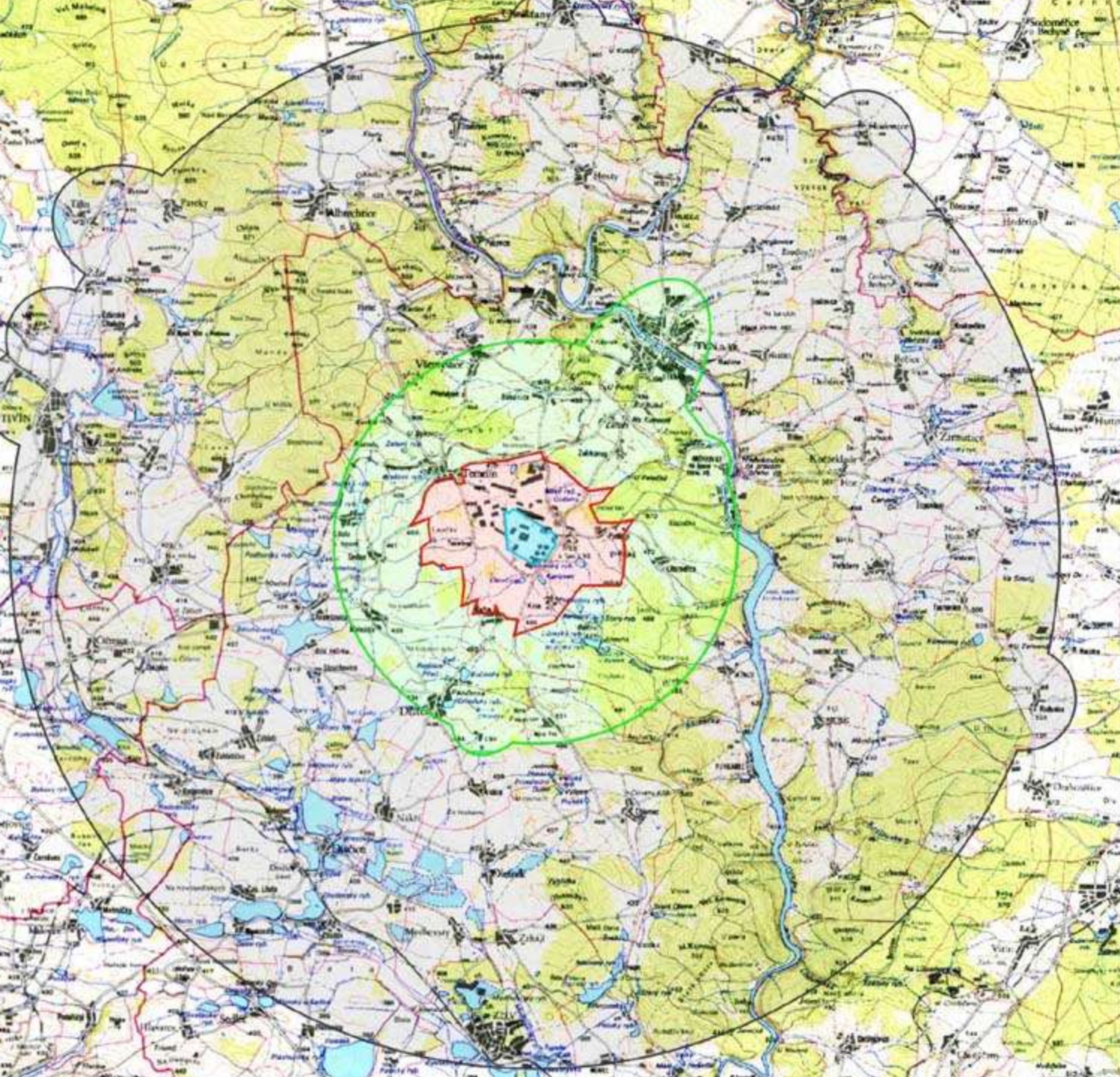
SCM s.r.o.
Technická 100/100

ECO - ENVU
CONSULT

Převzato z dokumentace JETE

- areál elektrárny Temelín
- ochranné pásmo elektrárny
- vnitřní zóna 5 km,
vymezení zájmového území
- zóna havarijního plánování 13 km

Příloha 8.2
PŘEHLEDNÁ SITUACE

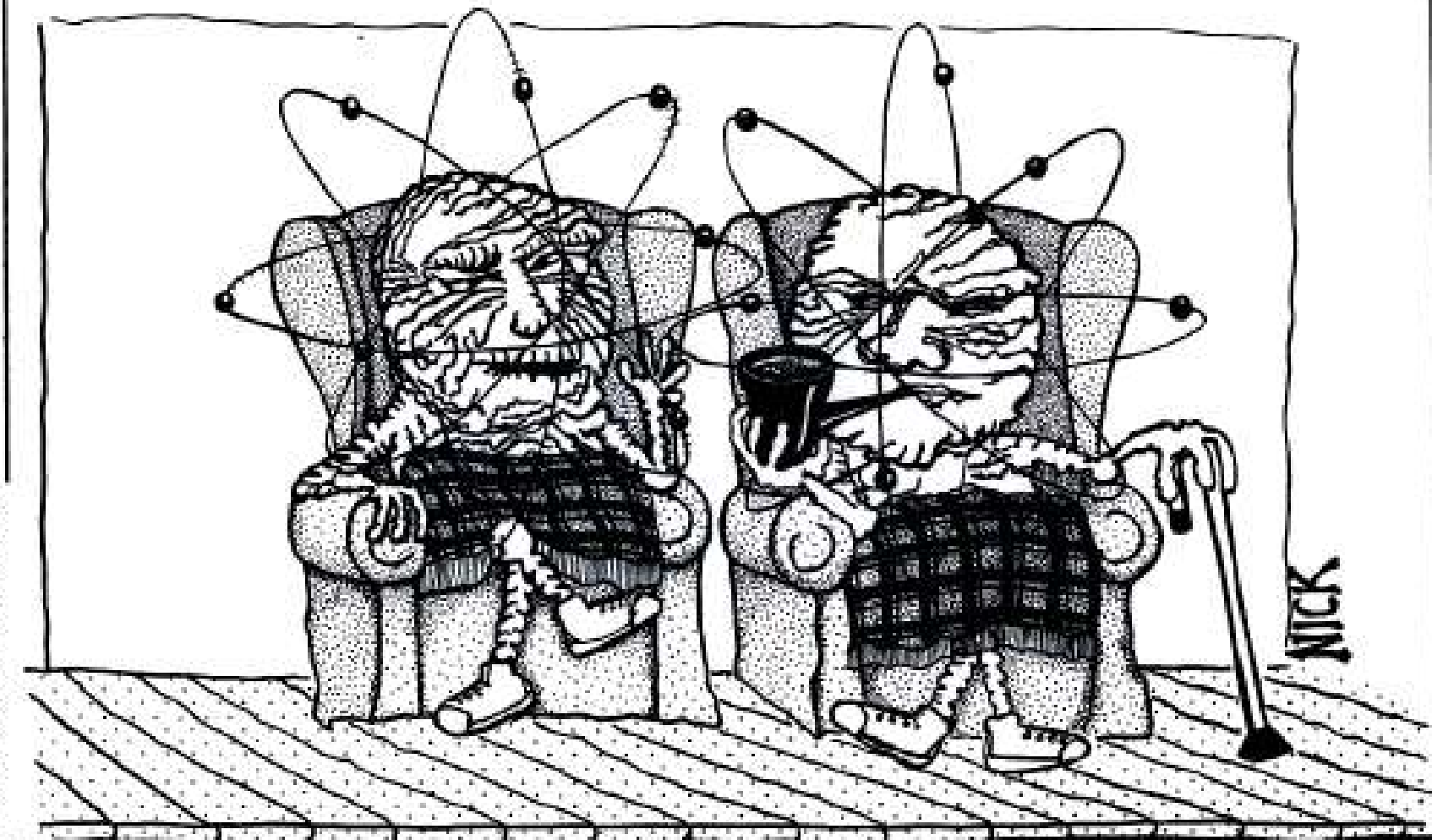

Bioakumulace, monitoring a zdravotní rizika pro člověka...

- „Monitoring biosféry odkališť CHÚ-Mydlovary“ je od cca osmdesátých let prováděn Katedrou ekologie ZF JU (doc.Tetter a kol.) na objednávku podniku DIAMO s.p. (dříve Uranový průmysl Příbram),
- „Výzkumný projekt na bioakumulaci radionuklidů rostlinami“ probíhal v poslední době na Ústavu org.chemie a biochemie v Praze (Dr.R.Tykva, a kol.)
- „Analýza rizik - EIA 2001, str.14 přílohy 29, „...pro tzv. nulovou variantu je překročena kritická hodnota karcinogenního rizika ve všech hodnocených vesnicích (Mydlovary, Olešník, Zahájí)...“ (Tomášek, 2001)
- „ Třicetileté sledování výskytu tumoru u obyvatel některých obcí na Hlubocku.“ (MUDr. Jan Reban, 2005)

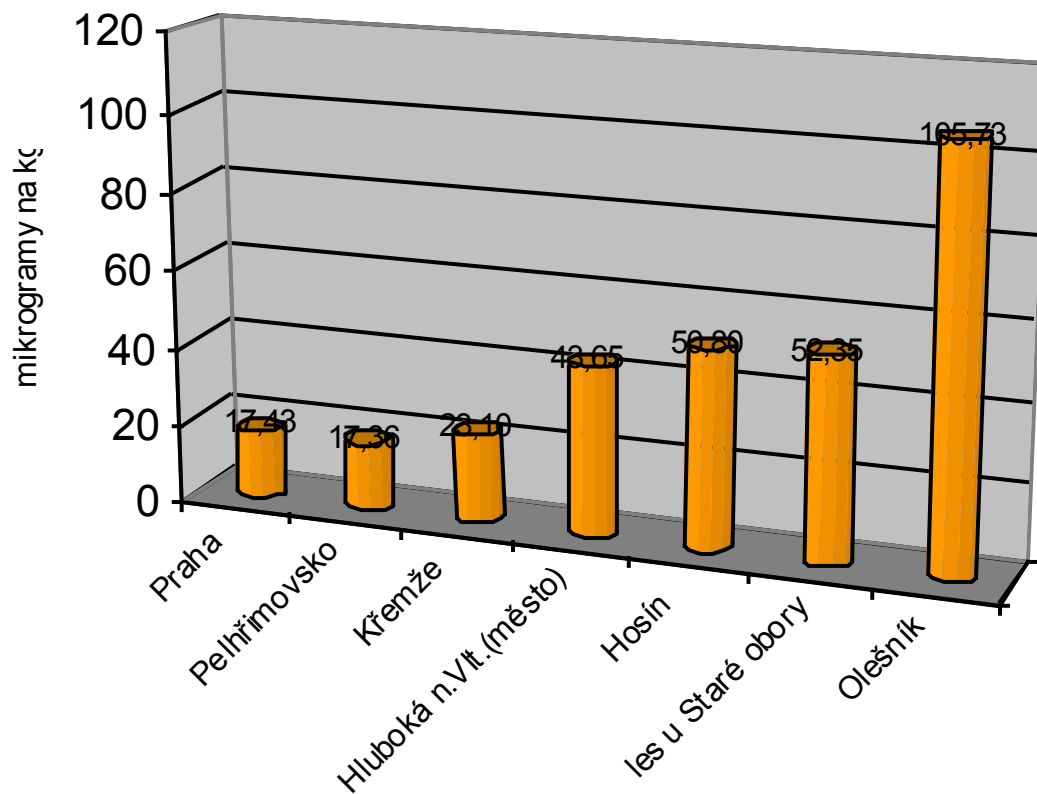
AT THE HOME FOR OLD ATOMS...

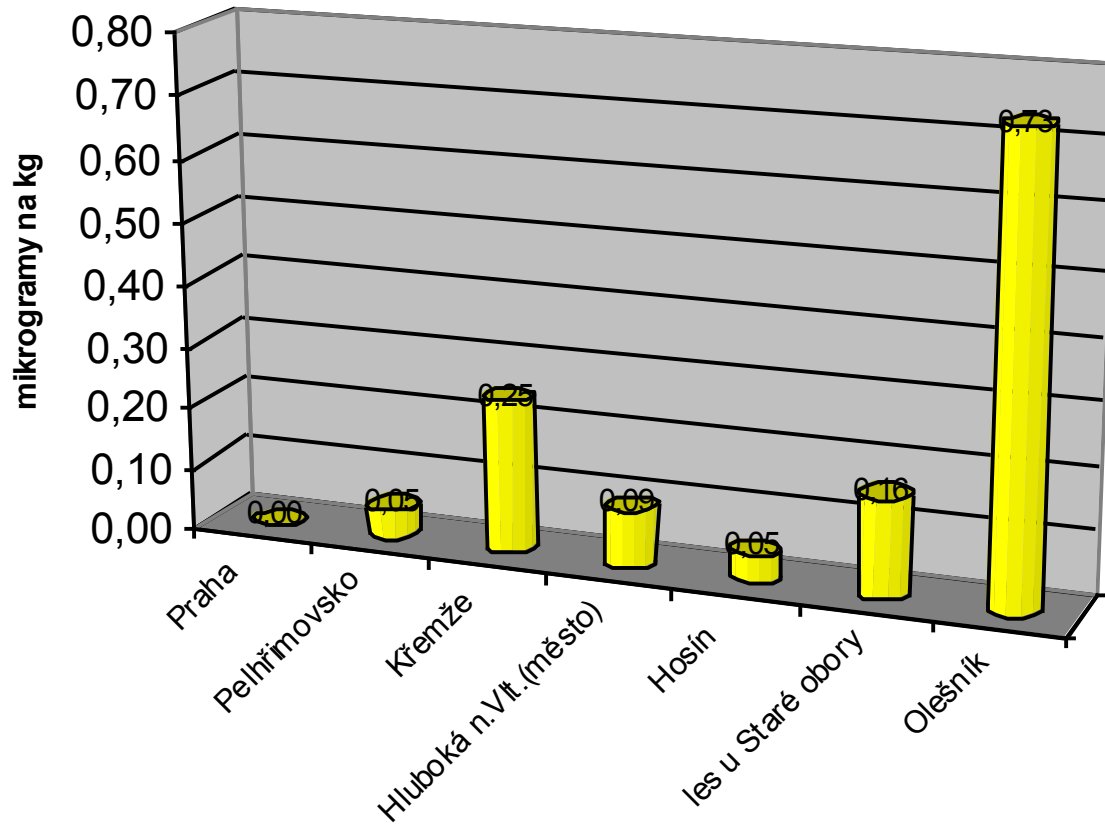
"When I was young I used to feel so alive, so dangerous...! In fact, would you believe that I started out life as a Uranium-238? Then one day I accidentally ejected an alpha particle, and that's where it all began. Now look at me, a spent old atom of Lead-206. It seems that all my life since then has been nothing but decay, decay, decay...."

Obsah olova a uranu ve včelím medu

Obsah olova v medech z různých míst ČR

Obsah uranu v medech

Pokusy o sanaci a rekultivace...

Návoz sanačních materiálů, listopad 2008

Ukázka nových technologií sanací podobných problémů ve světě (US Studie f. PAU, 2005)

Geodetický ústav 278
Královské náměstí 80

Datum: 14.05.2007
Číslo: 14.05.2007

MAPE, listopad 2008

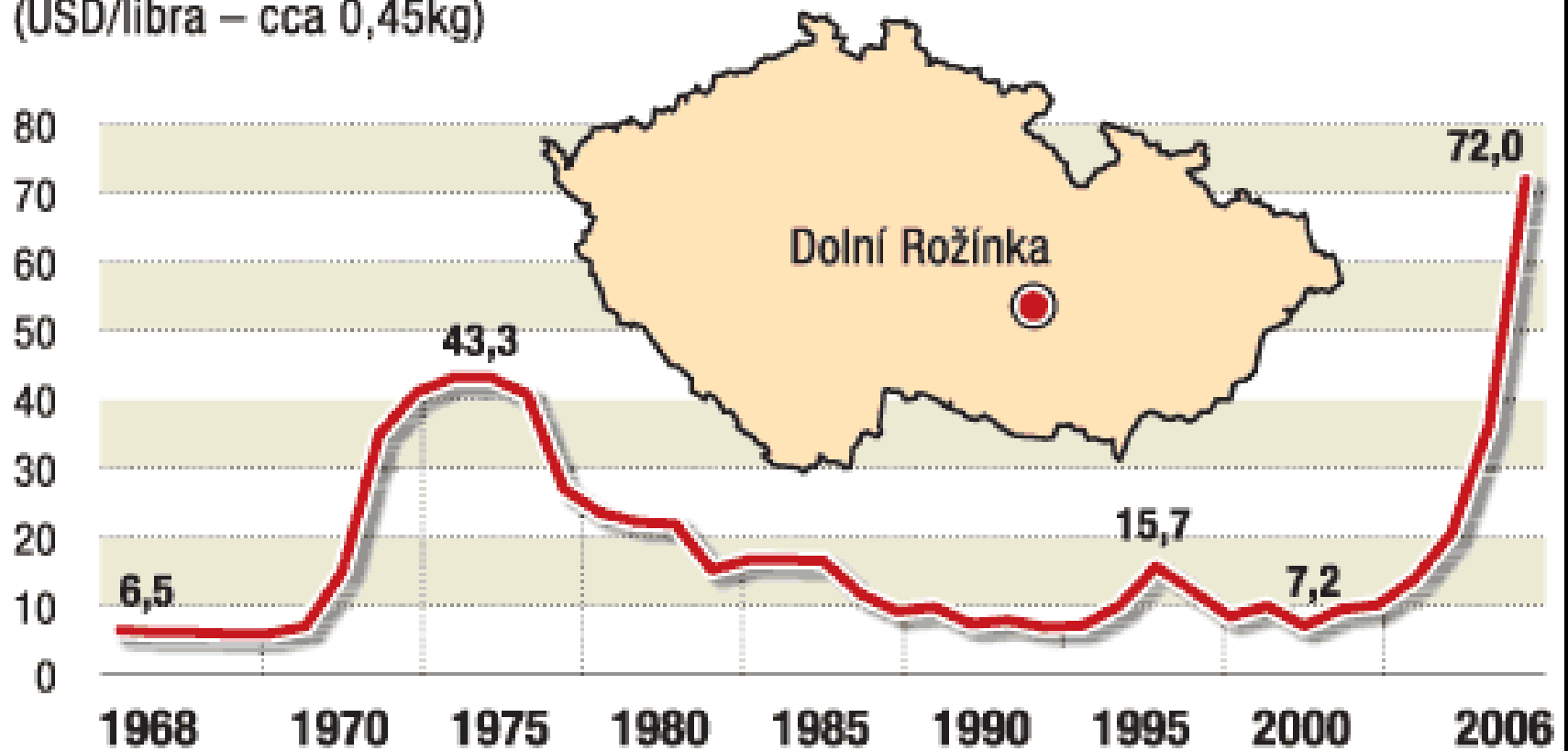

Závěrem

- Nedopustit výstavbu dalšího velkého zdroje emitujícího znečištění ovzduší v oblasti – např. spalovny pevných odpadů v Mydlovarech a dalších bloků JETE!
- Urychlit kvalitní sanace a rekultivace odkališť – nové metody a technologie (firma PAH navrhuje např přesun K3 do K4 a k odvodnění kalů použití geotextilních filtrů...)
- a následně použít vhodné biorekultivace s využitím nejnovějších poznatků o fytoemediacích
...

Vývoj cen uranu na světovém trhu

(USD/libra – cca 0,45kg)

„O peníze jde vždy až v první řadě...“

- světová cena uranu = 4000 Kč/kg (HN,2007)
- Náklady na těžbu = 1.400 Kč/kg (Ješ, 2007)
- +náklady na sanace = 65 mld Kč/110 mil Kg
Tj. cca 600 Kč/kg
- Celkové náklady = asi 2000 Kč/kg
- ZISK ??? = cca 2000 Kč/kg

Děkuji vám za váš čas a pozornost !

